

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Typologie projevů domácího násilí, jejich motivace a podmínky v tzv. době koronavirové.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ PÉČE

Autor: Adéla Vacková

Vedoucí práce: PhDr. Jan Vitoň, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci s názvem „Typologie projevů domácího násilí, jejich motivace a podmínky v tzv. době koronavirové“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3.5. 2023

.....

Adéla Vacková

Poděkování

Nejprve bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu PhDr. Janovi Vitoňovi, Ph.D., za jeho cenné rady, podporu a trpělivost, kterou mi věnoval během celého procesu psaní práce. Díky jeho vedení jsem byla schopna lépe pochopit téma a zdokonalit své závěry. Dále bych chtěla poděkovat svým přátelům a rodině, kteří mi poskytli nezbytnou podporu a povzbuzení v průběhu mého studia. Děkuji všem komunikačním partnerům, kteří se ochotně podíleli na mé studii a poskytli mi důležité informace a data. Děkuji vám všem ještě jednou za vaši podporu a spolupráci při psaní této bakalářské práce.

Typologie domácího násilí, jejich motivace a podmínky v tzv. době koronavirové

Abstrakt

Domácí násilí je vážným problémem, který se týká celé společnosti. V době pandemie covid-19 se ukázalo, že tato problematika získává na významu a je třeba věnovat zvláštní pozornost jejímu řešení. Tento problém má celosvětový charakter, avšak každá země ho řeší jinak. V této bakalářské práci je věnována pozornost situaci v oblasti domácího násilí ve městě České Budějovice v době pandemie covid-19.

Teoretická část práce se zaměřuje na vysvětlení pojmu domácího násilí, jeho projevů, charakteristiky pachatelů a obětí a právní ochranu v rámci české legislativy. Tato část je důležitá pro lepší porozumění celé problematice a pro lepší orientaci v této oblasti.

Hlavním cílem této práce je posoudit změny ve fungování pomáhajících organizací ve městě České Budějovice v době pandemie covid-19 oproti standardnímu stavu a případné narušení obvyklého postupu činnosti v rámci pomoci v období pandemických opatření. Důraz je kladen na zjištění vlivu karantény na partnerské a rodinné vztahy v období zvýšené psychické zátěže. Hlavním cílem je také zjistit, zda docházelo k eskalaci nebo naopak k poklesu domácího násilí v této době.

V rámci práce bude provedena analýza dat získaných z pomáhajících organizací obětem domácího násilí ve městě České Budějovice, které poskytnou důležité informace o situaci v oblasti domácího násilí v době pandemie.

Výsledky této práce budou sloužit k lepšímu porozumění této problematice a zlepšení podpory obětem domácího násilí. Je třeba zajistit, aby byly dostupné veškeré potřebné zdroje a podpora obětem domácího násilí. Tato práce může přispět k prohloubení povědomí o této problematice a ke zlepšení podmínek pro ty, kteří jsou tímto problémem postiženi.

Klíčová slova

Domácí násilí; koronavirus; covid; týrání; pandemie

Typology of domestic violence events, their motivation and conditions in the so-called coronavirus era

Abstract

Domestic violence is a serious problem that affects the entire society. During the covid-19 pandemic, this issue has gained importance, and special attention needs to be paid to its solution. While this problem has a global character, each country addresses it differently. This bachelor's thesis focuses on the situation regarding domestic violence in the České Budějovice during the covid-19 pandemic.

The theoretical part of the thesis explains the concept of domestic violence, its manifestations, the characteristics of perpetrators and victims, and legal protection within the Czech legislation. This part is important for a better understanding of the whole issue and for better orientation in this area.

The main objective of the thesis is to assess the changes in the functioning of helping organizations in the České Budějovice during the covid-19 pandemic compared to the standard state and any disruption of the usual course of action in providing assistance during the pandemic measures. Emphasis is placed on determining the impact of quarantine on partnerships and family relationships during a period of increased mental stress. The main goal is also to determine whether there has been an escalation or a decrease in domestic violence during this time.

The work will involve analyzing data obtained from intervention centers in the České Budějovice, which will provide important information about the situation regarding domestic violence during the pandemic. The results of this work will serve to improve understanding of this issue and improve support for victims of domestic violence. It is necessary to ensure that all necessary resources and support are available for domestic violence victims. This work can contribute to greater awareness of this issue and improve conditions for those affected by it.

Key words: Domestic violence; coronavirus; covid; abuse; pandemic

Obsah

ÚVOD	9
1. TEORETICKÁ ČÁST	10
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	10
1.1.1 Domáci násilí – pojetí	10
1.1.2 Domáci násilí – znaky	10
1.1.3 Domáci násilí – formy	11
1.1.4 Mýty domácího násilí	13
1.1.5 Fáze domácího násilí	15
1.1.6 Příčiny vzniku domácího násilí	16
1.1.7 Teoretické přístupy k domácímu násilí	16
1.1.8 Rizikové faktory domácího násilí	17
1.1.9 Důsledky domácího násilí	17
1.1.10 Aktéři domácího násilí	18
1.1.11 Oběti domácího násilí	19
1.1.12 Pachatelé domácího násilí	21
1.1.13 Klasifikace pachatelů dle Čecha (2011)	22
1.1.14 Motivace pro páchaní domácího násilí	22
1.1.15 Bariéry odchodu od agresora	22
1.2 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	25
1.2.1 Jednání s jednotlivci, kteří jsou vystaveni domácímu násilí	25
1.2.2 Poskytované služby obětem domácího násilí v Českých Budějovicích	26
1.2.3 Práce Policie ČR s oběťmi domácího násilí	26
1.2.4 Vykázání násilné osoby	26
1.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ A SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA	27
1.3.1 § 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí	27
1.3.2 § 198 Týrání svěřené osoby	28
1.3.3 § 354 Nebezpečné pronásledování – stalking	28
1.3.4 § 145 Těžké ublížení na zdraví	29
1.3.5 § 146 Ublížení na zdraví	29
1.3.6 § 170 Zbavení osobní svobody	29
1.3.7 § 171 Omezování osobní svobody	30
1.3.8 § 175 Vydírání	30
1.3.9 § 177 Útisk	30
1.3.10 § 185 Znásilnění	30
1.3.11 § 186 Sexuální nátlak	31
1.3.12 § 187 Pohlavní zneužití	31
1.3.13 § 353 Nebezpečné vyhrožování	31
1.3.14 § 140 Vražda	31
1.3.15 § 141 Zabití	32
1.3.16 § 201 Ohrožování výchovy dítěte	32
1.3.17 § 202 Svádění k pohlavnímu styku	32
1.3.18 § 178 Porušování domovní svobody	32
1.4 DOMÁCÍ NÁSILÍ A COVID-19	32
1.4.1 Covid-19 v České republice	32
1.4.2 Domáci násilí a covid-19	33
2. METODIKA	33
2.1 DEFINICE METODOLOGIE	33
2.1.1 Definice použité metodologie	34
2.1.2 Výzkumný soubor	34
2.1.3 Vyhledávání osob, které by mohly poskytnout informace nebo být interviewovány	35
2.1.4 Jak byl výzkum realizován	35
2.1.5 Způsob, jakým byla data zpracovávána a analyzována	35
2.2 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY, SEZNAM OTÁZEK POUŽITÝCH V ROZHOVORU	36
2.2.1 Cíle výzkumu	36

2.2.2 Výzkumné otázky	37
2.3 HODNOCENÍ DAT, ETICKÉ ZÁSADY VÝZKUMU A ZPĚTNÁ VAZBA NA ZKUŠENOSTI VÝZKUMNÍKA	37
2.3.1 Hodnocení dat	37
2.3.2 Etické zásady výzkumu	37
2.3.3 Zpětná vazba na zkušenosti výzkumníka.....	38
3. PRAKTICKÁ ČÁST	39
3.1 VÝSLEDKY VÝZKUMU	39
3.1.1 Úvodní shrnutí základních informací o komunikačních partnerech.....	39
3.1.2 Kategorizace dat	39
3.1.3 Kategorie 1 – Změny v pomoci obětem domácího násilí.....	40
3.1.4 Kategorie 2 – Vliv pandemie na počet případů domácího násilí.....	42
3.1.5 Kategorie 3 – Opatření k ochraně obětí domácího násilí	44
3.1.6 Kategorie 4 – Přesun služeb intervenčních center do online prostředí.....	46
3.1.7 Kategorie 5 – Porovnání rozsahu a intenzity domácího násilí.....	47
3.1.8 Kategorie 6 – Typy projevů domácího násilí v době pandemie.....	49
3.1.9 Kategorie 7 – Motivace pachatelů domácího násilí v období koronaviru.....	51
3.1.10 Kategorie 8 – Reakce organizace na nárůst případů domácího násilí.....	52
3.1.11 Kategorie 9 – Dopady pandemie na partnerské a rodinné vztahy.....	53
3.1.12 Kategorie 10 – Důvody vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích	55
3.2 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ.....	56
4. DISKUZE	59
5. ZÁVĚR	62
6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
7. SEZNAM TABULEK, SCHÉMAT A PŘÍLOH	69
PŘÍLOHA Č. 1: VZOR ŽÁDOSTI O PRAVIDENÍ VÝZKUMU V RÁMCI ZPRACOVÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	70
PŘÍLOHA Č. 2: OKRUHY OTÁZEK K POLOSTRUKTUROVANÉMU ROZHOVORU	71

Úvod

Téma domácího násilí je stále tabuizovaným tématem a mnoho lidí se o něm bojí mluvit. To však neznamená, že bychom se měli tvářit, že domácí násilí neexistuje. Je to naopak vážný problém, který by neměl být ignorován. Podle statistiky je každá pátá žena a každý desátý muž obětí domácího násilí. Je tedy důležité se na toto téma zaměřit a hledat způsoby, jak pomoci obětem. Domácí násilí se vyskytuje v mnoha formách, od fyzického napadání až po psychické a ekonomické násilí. Mnoho obětí se snaží své situaci přizpůsobit a nechávají se ponižovat a trpí v tichosti. Problém je také v tom, že mnoho lidí neví, jak rozpoznat domácí násilí a jak pomoci obětem.

Pandemie covid-19 přinesla mnoho dalších výzev a přetížila už takto obtížnou situaci. Náhlé změny v životním stylu a snížení rodinného rozpočtu mohou být stresující a vést k nárůstu napětí a konfliktů v rodině. Důležité je však neztrácet naději a najít způsoby, jak se s touto situací vyrovnat. Například se můžeme obrátit na psychologické poradny nebo hledat podporu v rodinném a přátelském okruhu. Větší povědomí o domácím násilí a možnostech, jak mu předejít, je důležité pro prevenci a ochranu obětí. Proto bychom měli věnovat větší pozornost tématu domácího násilí, hovořit o něm otevřeně a hledat způsoby, jak obětem pomoci. Je důležité, aby se každý cítil bezpečně a chráněně a aby doma byla místo, kde se cítíme v bezpečí a jsme respektováni. Pandemie covid-19 způsobila zvýšený stres a úzkost u mnoha osob, což může vést k agresivnímu chování. Zvýšená izolace také může zhoršit situaci obětí domácího násilí, protože nemají možnost hledat pomoc nebo utéct z domova.

Cílem této bakalářské práce je proto poskytnout analýzu typologie projevů domácího násilí, a to v kontextu koronavirové pandemie. Práce se zaměřuje na různé formy domácího násilí, včetně psychického, fyzického, sexuálního, verbálního a ekonomického násilí. Dále zkoumá motivaci násilníků a podmínky, které vedou k násilí. Snaží se také navrhnout možnosti, jak mohou intervenční centra a další organizace pomoci obětem domácího násilí v době pandemie. Výsledky této práce by mohly být užitečné pro všechny, kdo se zabývají problematikou domácího násilí, zejména v době pandemie covid-19. Doufáme, že tato práce pomůže zvýšit povědomí o tomto závažném problému a poskytne užitečné informace pro intervenční centra, aby mohla poskytnout lepší a účinnější pomoc obětem domácího násilí.

1. Teoretická část

1.1 Definice domácího násilí

První kapitola definuje domácí násilí jako pojem.

Neexistuje jednotná terminologie domácího násilí. Na obsah pojmu domácího násilí je potřeba se podívat z více úhlů pohledu. Podle Conway (2007) není snadné definovat domácí násilí, protože slovo „domácí“ se používá k označení násilí, které se odehrává v rámci rodinného kruhu. Nejčastěji se vyskytuje mezi partnery nebo lidmi, kteří spolu žijí. Výskyt týrání starších členů rodiny také stoupá (Conway, 2007).

Domácí násilí obsahuje všechny projevy tělesné, duševní a sexuální tyranie v důvěrných vztazích, ale i vyhrožování. Násilník a oběť spolu mohou bydlet, mohou být bývalými partnery, každý může žít jinde, ale ani spolu nikdy sdílet domácnost nemuseli. Povětšinou je obětí žena, dítě nebo starší členové rodiny. Pro domácí násilí je charakteristická jeho repetice, dlouholetost a všednost. Mluvíme o represivním jednání jedince k manipulaci jiného jedince nebo jedinců (Čírtková, Vitoušová in Matoušek, 2010).

1.1.1 Domácí násilí – pojetí

Dle Topinky (2016) bylo domácí násilí do roku 2000 v České republice tabuizováno. V květnu 2001 byl proveden první reprezentativní výzkum domácího násilí v České republice, který byl sponzorován společností Philip Morris a Bílým kruhem bezpečí a byl vytvořen střediskem STEM (Reprezentativní výzkum 2001 - STEM, 2001). Tento výzkum potvrzuje názor většiny odborníků, že domácí násilí je běžným, avšak velmi stigmatizovaným jevem. Každý šestý respondent odpověděl, že má bezprostřední zkušenost s domácím násilím jako oběť. Nejvýraznější bylo zjištění, že 84 % rodin postižených domácím násilím mělo děti, z nichž dvě třetiny domácímu násilí přihlížely. Před pěti lety se většina veřejnosti domnívala, že by se neměla být lhostejná k domácímu násilí. Podle průzkumu provedeného střediskem STEM pro Bílý kruh bezpečí a společnost Philip Morris ČR, a. s., v roce 2006 se 71 % respondentů domnívalo, že problém domácího násilí nemohou řešit pouze rodiny. Tyto výsledky naznačují, že společnost preferuje, aby stát zasahoval v případech násilí mezi blízkými lidmi (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a. s., 2006).

1.1.2 Domácí násilí – znaky

Matoušková (2013) jako charakteristické znaky domácího násilí uvádí:

- a) repetice,
- b) eskalace intenzity,
- c) jasné postavení,
- d) násilí v soukromí.

Repetici neboli opakovanost Matoušková (2013) definuje jako počínání, které má vlastní rozvoj a k jeho projevům dochází opakovaně.

Postupně dochází k eskalaci intenzity. Násilník totiž povětšinou zahájí psychický nátlak, pokračuje napadením lidské důstojnosti a domácí násilí eskaluje do fáze vážných útoků, které ohrožují život (Matoušková, 2013).

Dalším charakteristickým znakem je vymezení rolí. Vztah mezi násilníkem a obětí je jasně definován a účastníci si nejsou rovnocenní, jejich role se nemění (Matoušková, 2013). Většina domácího násilí se navíc odehrává v soukromí. Tyto aktivity se zpravidla nekonají před svědky, ale většinou se odehrávají v rámci domácnosti. Násilí však může nastat i mimo domácnost nebo dokonce na veřejnosti (Matoušková, 2013).

Stočesová a Čáp (2020) uvádějí jako znak domácího násilí také blízkost osob. Násilník a oběť si jsou blízcí, většinou jsou to manželé, partneři, případně žijí ve společné domácnosti. Existuje mezi nimi emocionální pouto, finanční provázanost a materiální vazby. Aktéři mají zpravidla společnou historii (Stočesová, Čáp, 2020).

1.1.3 Domácí násilí – formy

Formy násilí se zpravidla potkávají a ve vztahu násilník a oběť se vyskytuje více způsobů násilí než jen jeden (Stočesová, Čáp, 2020).

Čírtková (2008) uvádí jako základní formy domácího násilí:

- a) fyzické násilí,
- b) psychické (emocionální) násilí,
- c) sexuální násilí,
- d) sociální násilí,
- e) ekonomické násilí.

Stočesová a Čáp (2020) uvádějí jako základní formu domácího násilí také:

- a) materiální násilí,
- b) latentní násilí,
- c) stalking.

Fyzické násilí

Fyzické násilí lze definovat jako násilí, které je nejvíce zřejmé. Postižený/á má somatické známky na těle, které jsou ve formě modřin, škrábanců, zlomenin, popálenin, případně vnějšího krvácení. Během domácího násilí se často používá fyzická síla a násilník má nad obětí fyzickou i psychologickou převahu. K fyzickému násilí může patřit: znehybnění, škracení, kousání, plivání, omezování pohybu, uvazování, údery pěstí, fackování, spálení horkými předměty (např. cigaretou), kopání, řezání, omezování na spáнку, bránění ve vykonávání biologických potřeb,... V krajním případě končí zavražděním oběti (Stočasová, Čáp, 2020).

Psychické, emocionální násilí

Psychické násilí není natolik zřejmé jako násilí fyzické, v soudním sporu se bohužel velmi složitě prokazuje. Jedná se o různé metody a dlouhodobý záměr činnosti k dosažení ponížení a získání moci nad obětí. Psychickým násilím je například: opakovaná kritika, podněcování méněcennosti, bagatelizace schopností oběti, vydírání, vyčítání, urážení, nadávání, vulgární oslovení, vyhrožování, simulace nemoci, požadování přehnaného opečovávání, podceňování mentální stability oběti, patologické žárlení, nařknutí z impotence nebo frigidity, posměšky, manipulace, izolace od rozhodování a od rodiny, záměrná ignorace oběti, případně vzbuzování pocitu viny (Stočasová, Čáp, 2020).

Sexuální násilí

Sexuálním násilím se rozumí situace, kdy násilník nutil oběť ke styku nebo k provádění sexuálních praktik, které tato odmítá. Tento druh násilí nemusí být zaměřený na dosažení sexuálního uspokojení, může být pouze způsobem, jak oběť ponížit a vyvolat frustraci. Mluvíme o vynuceném sexu, vynucených sexuálních praktikách, pornografii a jiné (Stočasová, Čáp, 2020).

Sociální násilí

Sociální domácí násilí se týká zejména společenské izolace a redukování osobní svobody. Zejména pak omezování styku s přáteli a rodinou, neustálou motorizací všech komunikačních kanálů – mobilní telefon, počítač, e-mail, sociální sítě atd. V krajních případech dochází k zákazu docházení do práce, čímž si násilník pojišťuje finanční závislost oběti (Stočasová, Čáp, 2020).

Ekonomické násilí

Násilník v tomto případě povětšinou neposkytuje dostatečné finanční prostředky k provozu domácnosti, dochází k nadměrné kontrole výdajů, násilník přebírá veškerý výdělek oběti nebo dochází k neustálému kritizování partnerova výdělku (Stočasová, Čáp, 2020).

Materiální násilí

Typickým projevem materiálního násilí je destrukce hmotných věcí oběti. Charakteristické je ničení zařízení bytu, zahazování věcí, destrukce oblečení, zapalování fotek, destrukce darů atd. V krajních případech dochází k týrání domácích zvířat (Stočasová, Čáp, 2020).

Latentní násilí

Latentní násilí je násilí skryté. Latentní násilí je takové násilí, kdy je oběť v neustálých obavách a domněnkách, že by mohlo k násilí dojít. Oběť je v neustálém stresu a v domácnosti panuje „hustá atmosféra“. Oběť se například bojí, v jaké náladě přijde partner domů, zda bude vše podle jeho představ a jestli neudělala něco špatně (Stočasová, Čáp, 2020).

Stalking

Stalking je velmi ohrožující stíhání. Stalking se může odehrávat i po rozchodu a jedná se o skryté pronásledování. Násilník oběť obtěžuje zprávami, výhrůžkami a vyvolává strach (Stočasová, Čáp, 2020).

1.1.4 Mýty domácího násilí

Mýty dle Wilson (2009)

Wilson (2009) uvádí 6 základních mýtů ve spojitosti s domácím násilím.

Prvním mýtem je, že domácí násilí není vážným sociálním problémem. Specifikovat závažnost domácího násilí ze tří důvodů: skrytá povaha problému, oběti mají strach domácí násilí nahlašovat a složitě identifikovat domácí násilí jako trestný čin.

Druhým mýtem je, že se domácí násilí děje pouze u chudých, nevzdělaných a menšinových rodin. K domácímu násilí naopak dochází ve všech typech rodin. Skutečností ale zůstává, že oběti z nízkopříjmových rodin častěji vyhledávají azylové domy, volají policii a využívají sociální služby zabývající se touto problematikou. Oběti

ze střední a vyšší třídy se bojí zstuzení a rozpadu rodinné prestiže.

Třetím mýtem zůstává, že oběti si za domácí násilí mohou samy. Mýtem je, že oběti násilníka provokují, zbytečně se hádají a to nutí násilníka konat. Neexistují činy, které oběť udělá a které by mohly ospravedlnit násilí, přičemž násilí nemůže být nikdy přijatelnou metodou k řešení daného konfliktu.

Čtvrtým mýtem je, že si oběti domácí násilí užívají, a proto násilníka neopustí. Existuje mnoho důvodů, proč oběti nedokážou násilníka opustit. Je to například strach z odplaty, nedostatek financí pro osamostatnění, strach o děti, citové vazby na násilníka, rodina oběť nepodporuje, naděje, že se násilník změní, stigmatizace rozvodu, ale i třeba strach z možné vraždy.

Pátým mýtem je, že lítost a výčitky ze strany násilníka znamenají, že se změnil. Násilník naopak často pocítuje lítost nad svými činy, ale to neznamená, že je připraven se vzdát určité moci a že je připraven se změnit.

Šestým a posledním uváděným mýtem je, že muži jako násilníci nedokážou ovládat své „pudy“. Tento mýtus naopak umožňuje mužům, aby nepřebírali odpovědnost za své činy (Wilson, 2009).

Mýty o domácím násilí dle Utech (1994)

Utech (1994) uvádí osm základních mýtů.

Mýtus první: Rodinné násilí je vzácné. Lidé si stále nejsou ochotni připustit, že domácí násilí je častým jevem, který se ale odehrává za zavřenými dveřmi. Částečně tento mýtus přetrvává, protože lidé doufají, že domov je místem lásky, laskavosti a dobroty, nikoliv ohrožujícím místem, kterým někdy opravdu je.

Mýtus druhý: Domácí násilí se děje pouze u duševně nemocných lidí. Povaha domácího násilí totiž lidi vede k přesvědčení, že jen někdo, kdo je „nemocný“ může spáchat takové činy. Násilné chování není vždy způsobeno duševní nebo jinou vadou. Většina násilníků naopak žádnou vadou netrpí.

Mýtus třetí: Domácí násilí probíhá pouze v nižších sociálních vrstvách. Tento mýtus jsem již rozvedla, viz Mýty dle Wilson, třetí mýtus.

Mýtus čtvrtý: Domácí násilí se vyskytuje ve všech skupinách a sociální faktory

nejsou vůbec důležité. Ano, k domácímu násilí opravdu dochází ve všech skupinách, ale sociální faktory odlišují „násilné“ rodiny od „nenásilných“. „Násilné“ rodiny se potýkají s vyšší stresovou zátěží a mají více konfliktů, které následně vedou k domácímu násilí. Stres vychází například z problémů s dětmi, z pracovních potíží, ze smrti někoho blízkého, z těhotenství nebo například ze stěhování.

Pátý mýtus: Z týraných dětí vyrostou násilníci. U dětí, které byly týrané je větší pravděpodobnost, že z nich vyrostou násilníci, ale to, že byly týrané automaticky neznamená, že se z nich násilníci stanou. Týrané děti mají naopak často strach, že se z nich stanou násilníci, a proto vyhledávají odbornou pomoc, aby předešly svému případnému (budoucímu) násilnému chování.

Šestý mýtus: Týrané ženy si násilí užívají, proto od násilníka neodejdou. Tento mýtus jsem již rozvedla, viz Mýty dle Wilson, čtvrtý mýtus.

Sedmým mýtem je, že skutečným důvodem, proč je domácí násilí páčáno je, že násilníci užívají alkohol nebo drogy. Lidé často věří, že drogy a alkohol člověka ovlivňují natolik, že není schopen ovládat své chování. Z násilného chování je obviňována droga, ale může se vlastně stát pouze výmluvou.

Osmým mýtem je, že neexistuje láska v rodině, kde se vyskytuje domácí násilí. Přestože je oběť udeřena, tak může cítit lásku, loajalitu, ale i strach a nedůvěru. Nejde o to, že by oběti byly „masochistické“, ale pouto mezi obětí a násilníkem je natolik intimní a blízké, že přetrvává i navzdory násilí (Utech, 1994).

1.1.5 Fáze domácího násilí

Fáze domácího násilí dle Matouškové (2013). Matoušková (2013) identifikuje tři fáze, které charakterizují domácí násilí. V první fázi se vytváří napětí mezi agresorem a obětí, kdy agresor projevuje hněv, žárlivost a kritizuje oběť. Druhou fází je samotné týrání, kdy agresor ztrácí kontrolu a dochází k fyzickému a psychickému násilí a oběť se cítí bezmocně. Poslední fází je usmíření, kdy agresor projevuje lítost a snaží se oběti omluvit. Tyto fáze se opakují a intenzita týrání se postupně zvyšuje, zatímco doba trvání fází se mění. Oběť se při rozhodování o odchodu obává o své zdraví a bezpečí svých dětí, je psychicky a fyzicky vyčerpaná, má smíšené pocity k partnerovi a bojí se selhání, ztráty podpory a sociálního vyloučení. Tyto oběti často touží po ukončení násilí, ale zároveň se snaží udržet rodinu, což bývá v praxi obtížné kvůli nedostatku zájmu ze

strany agresora (Matoušková, 2013).

1.1.6 Příčiny vzniku domácího násilí

Vývojovými příčinami domácího násilí mohou být kopírované agresivní vzorce z rodinného prostředí. Tuto teorii nicméně nelze považovat za vysvětlení celkového vzniku domácího násilí, protože by nám v takovém případě zůstala nezodpovězena otázka, kde se takový agresivní vzorec v rodinném prostředí vzal. I přes dlouhodobou pozornost výzkumu a legislativních změn vztahujících se k domácímu násilí, dosud není jasný a jednoznačný důvod, který by jej vysvětloval (Čírtková, 2008).

1.1.7 Teoretické přístupy k domácímu násilí:

1. biologicko-technologické teorie,
2. psychologické teorie,
3. sociologické teorie,
4. feministické teorie.

Teorie biologického a technologického původu ztratily na své důležitosti, protože pouze vysvětlují obecné tendence k agresivnímu chování, nikoliv konkrétní situace v oblasti domácího násilí. Moderní vědci se nyní snaží pochopit násilí a agresi jako složitý fenomén, který není pouze výsledkem biologických faktorů, jako je například instinkt, dědičnost nebo vliv hladin serotoninu a testosteronu, ale spíše jako komplexní interakce mezi různými faktory (Ševčík, Špatenková a kol., 2011).

Psychologické teorie domácího násilí zkoumají psychologické a emoční stavy a faktory, které mohou být příčinou násilí v rodině. Tyto teorie pojmají násilí jako výsledek specifických psychických a emočních procesů, jako je například nedostatek empatie, špatné sebeovládání, vysoká úroveň frustrace a podobně (Ševčík, Špatenková a kol., 2011).

Sociologické teorie domácího násilí zkoumají společenské a kulturní faktory, které mohou přispívat k vzniku a projevům domácího násilí. Tyto teorie vycházejí z pojetí, že domácí násilí není jen jednotlivcová záležitost, ale že je ovlivněno širšími společenskými a kulturními faktory (Ševčík, Špatenková a kol., 2011).

Feministické teorie považují domácí násilí za důsledek patriarchálního systému, ve kterém muži dominují nad ženami a dávají jim najevo svou moc prostřednictvím násilí. Tyto teorie se soustředí na strukturální a sociální faktory, které podporují násilí v

rodině, a ukazují, jak systém patriarchy ovlivňuje chování mužů a žen v rodině a jak je to součástí širšího sociálního kontextu. Domácí násilí stává běžnou praxí, když muži používají násilí jako prostředek k udržení své moci a kontroly nad ženami.

Feministická teorie domácího násilí také ukazuje, jak je důležité porozumět tomu, jak je patriarchát všudypřítomný v našem životě a jak ovlivňuje naše vztahy, abychom mohli bojovat proti domácímu násilí a podpořit rovnoprávnost mužů a žen (Ševčík, Špatenková a kol., 2011).

1.1.8 Rizikové faktory domácího násilí

Jako rizikové faktory domácího násilí lze uvést:

- a) nižší úroveň vzdělání,
- b) nezaměstnanost partnera,
- c) žití v chudobě,
- d) historie zážitků s emočním a verbálním násilím v dětství (přenos násilí z generace na generaci),
- e) chudoba a její související těžkosti,
- f) vysoká úroveň agresivity v konfliktních komunikacích,
- g) špatné komunikační a řešení konfliktů dovednosti,
- h) problémy s regulací emocí a řízením stresu,
- i) emoční a interakční deficit,
- j) negativní reciprocita v konfliktních situacích.

Všechny tyto faktory mohou vést k vyššímu riziku násilí v partnerských vztazích (Hamel, Nicholls, 2006).

1.1.9 Důsledky domácího násilí

V rodinách, kde dochází k domácímu násilí, oběť nejen trpí fyzickým zraněním, ale také ztrácí své psychické zdraví. Při dlouhodobém ubližování se oběť dostává do velmi složité, neřešitelné situace, což má za následek dlouhotrvající psychické problémy. Tyto problémy zahrnují posttraumatickou stresovou poruchu (PTSP či PTSD), kdy oběť má opakované vzpomínky na trauma, vyhýbá se situacím, které ji připomínají, má narušenou paměť a projevuje zvýšenou citlivost. Tyto obtíže musí trvat alespoň 6 měsíců po události, aby se jednalo o PTSD. Oběti domácího násilí mohou trpět řadou psychologických problémů, mezi něž patří syndrom týrané ženy, vyjádřený sociální izolací, depresemi, nízkým sebevědomím, znovuprožíváním traumatických zážitků, naučenou bezmocností, poruchami příjmu potravy, vyčerpáním, bolestmi hlavy a

vysokým krevním tlakem (Klepáčková et al., 2020). Některé z těchto problémů nejsou příčinou násilí, ale jeho důsledkem a mohou být dočasné. Tyto problémy obvykle zmizí, když násilí ustane a oběť začne dostávat pozitivní emocionální podporu (McCue, 2008).

Teorie „naučené bezmocnosti“ uvádí, že když se člověk cítí bezmocně v přítomnosti opakovaného násilí, vyvíjí se u něho zkreslené vnímání reality. Oběti domácího násilí často používají obranné mechanismy, jako je minimalizace, popírání, desocializace nebo oddělení myšlenek od těla během násilí, aby se vypořádaly s bezmocností (McCue, 2008).

Důsledkem domácího násilí může být také Stockholmský syndrom, kdy se v důsledku nerovnováhy moci mezi útočником a jeho obětí vyvíjí „traumatický vztah“ a oběť se cítí absolutně závislá na násilníkovi. Útočník oběť izoluje od ostatních, což jen zvyšuje její pocit závislosti. Často je násilí přerušované a jsou období, kdy se vše jeví jako „normální“. Oběť navíc trpí nízkým sebevědomím. Tato kombinace činí oběť psychicky neschopnou opustit násilníka. Dlouhodobé psychické účinky Stockholmského syndromu jsou následující: oběť zažívá přenesenou zlost (zaměřuje zlost na sebe nebo na jiné místo než na svého útočníka), vidí útočníka jako zdroj všeho dobrého anebo všeho špatného a žije v přesvědčení, že si násilí zasloužila (McCue, 2008).

Kromě fyzických a psychických důsledků, může domácí násilí vyvolat u oběti tzv. „sebezničující reakce“. Tyto reakce jsou paradoxní, neboť oběti často minimalizují následky a zapírají vinu útočníka. Tato situace se nejčastěji objevuje u osob, které trpí dlouhodobým týráním. Oběti jsou často matoucí kombinací laskavých a agresivních interakcí od partnera. Tyto krajní stavy mohou vést k paradoxní vazbě týrané osoby na vlastního partnera. Důsledky domácího násilí mohou trvat i dlouho po jeho skončení a mohou ovlivnit vztahy a chování obětí v dospělosti (Čírtková, 2006).

Násilí v rodině také zvyšuje riziko kriminálního chování, pokud není vyváženo příznivými faktory, jako je například školní vzdělání (Čírtková, 2006).

1.1.10 Aktéři domácího násilí

Domácí násilí častěji probíhá mezi manželi, zatímco v partnerství druh-družka jsou násilné incidenty o třetinu menší. Bývalí manželé jsou méně typičtí jako pachatelé domácího násilí a konflikty mezi bývalými partnery jsou spíše výjimkou. V některých

případech násilí nicméně přetrvává i po rozvodu (Matoušek et al., 2010).

V České republice jsou typičtějším pachateli páchajícími domácí násilí muži. Podle zkušeností organizace Bílý kruh bezpečí je výskyt mužů jako obětí domácího násilí velmi neobvyklý a tvoří pouze zhruba 4 % případů. Neexistuje nicméně žádný typický profil oběti domácího násilí. Podle výzkumu této organizace více než polovina žen, které jsou obětí domácího násilí (52 %), má středoškolské vzdělání, což ukazuje, že tato problematika postihuje nejen ženy s omezeným vzděláním a omezenými pracovními možnostmi. Právě tyto výzkumy prokazují, že neexistují typické oběti domácího násilí. Je velmi složité se této situaci bránit sám a bez podpory institucí. Děti jsou svědky 80 % případů domácího násilí. Děti se s domácím násilím mohou setkat i například tak, že zaznamenávají tělesná zranění oběti, psychické změny (strach, smutek, zamlčování), případně oběti pozměňují to, co se opravdu stalo. Podle zjištění, uvádí 60 % obětí, že pachatelé domácího násilí v českých rodinách se chovají s dvojitou tváří. Na veřejnosti ukazují laskavou a přátelskou stránku vůči oběti, ale v soukromí se chovají násilnickým způsobem. Tento faktor vede k tomu, že oběti se často cítí vinné a bojí se svěřit se někomu dalšímu se svým trápením (Matoušek et al., 2010).

1.1.11 Oběti domácího násilí

Čech (2011) uvádí jako oběti domácího násilí:

- a) ženy,
- b) děti,
- c) muže
- d) seniory,
- e) zdravotně postižené.

Ženy jako oběti domácího násilí

Dle literatury tvoří většinu obětí domácího násilí ženy, a to v rozmezí 92 až 98 procent (Čech, 2011). Ženy často hledají výmluvy pro násilnické chování a snaží se ho ospravedlnit například tím, že ho prisuzují špatné náladě, hněvu, alkoholu nebo únavě. Někdy minimalizují, bagatelizují nebo popírají projevy násilí například tím, že tvrdí, že se pouze nešikovně zranily v kuchyni, jak uvádí studie Ševčíka a spol. (2011).

Děti jako oběti domácího násilí

Děti a ženy jsou nejčastějšími oběťmi domácího násilí, přičemž u týraných dětí se používá označení CAN syndrom, což znamená syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Podle průzkumu se domácí násilí odehrává v 69 % případů v rodinách, kde jsou děti přítomny. Některé organizace uvádějí, že až 80 % dětí je svědky domácího násilí. Bez ohledu na konkrétní číslo je jasné, že přítomnost dětí v takových situacích je velmi nebezpečná a má zásadní dopad na jejich zdraví a vývoj (Čech, 2011).

Muži jako oběti domácího násilí

Muži se také potýkají s problémem domácího násilí, který je často daleko složitější tím, že hledání pomoci a podpory je pro ně velmi obtížné. Je důležité si uvědomit, že násilí vůči mužům je stejně závažný problém jako násilí vůči ženám, i když je méně viditelné. Přitom však muži mohou být při přiznání si, že jsou oběťmi násilí, poznamenáni společenským vnímáním mužnosti, což jim může bránit v hledání pomoci v institucionálních formách. Muži, kteří jsou vystaveni násilí ze strany svých partnerů/partnerek, tak mohou váhat s hledáním pomoci, protože se obávají, že budou považováni za slabé nebo neschopné se bránit. Muži, kteří jsou neagresivní, submisivní, mají určité omezení nebo sklon k nadváze, jsou nejohroženější násilím ze strany svých partnerů/partnerek. Tyto muže jejich partnerky často označují jako „bezcharakterní“ a s nedostatečnými sociálními vazbami. Týrání mužů může v jejich sociálním okolí vyvolávat nejistotu a pohoršení, což může přinést rozpaky, hněv nebo pohrdání ze strany pracovníků v oblasti pomáhajících profesí, kteří se s týranými muži setkávají. Proto je důležité vytvořit bezpečné a otevřené prostředí pro diskusi o tématu týrání mužů a poskytnout jim potřebnou podporu a pomoc, aby mohli překonat překážky a získat nezbytnou podporu (Špatenková, 2004).

Senioři jako oběti domácího násilí

Situace, kdy rodina už nedokáže poskytovat podporu starší osobě a ta se stává závislou nebo nesoběstačnou, je závažná a může vést k domácímu násilí. Z výzkumu vyplývá, že domácí násilí na zranitelných a starších osobách je závažný a alarmující problém, který se rozšířil i do institucionální péče. Oběti jsou obvykle příliš vystrašené a stydí se oznámit násilí kvůli možnosti trestu, studu, izolace a kvůli vztahu k osobě, která se dopouští násilí. Tyto faktory jsou doplněny pocitem ekonomické závislosti a emočního selhání, které představují bariéry pro poskytnutí náležité podpory a pomoci. Oběti často

skrývají násilí před ostatními, což ztěžuje detekci a prevenci domácího násilí. Odborníci se neradi dotazují na velmi soukromé nebo intimní otázky, zejména u starší populace. Často se má za to, že dospělí jedinci jsou schopni použít obranné mechanismy, aby se vyhnuli nežádoucím situacím. Kromě toho není vždy snadné rozpoznat příznaky domácího násilí u seniorů, protože například pády a poranění nejsou v jejich věku neobvyklé. V souvislosti s domácím násilím páchaným na seniorech existují různé mylné představy, které mohou vést k nedostatečnému řešení tohoto problému. Jedním z těchto mýtů je přesvědčení, že starší lidé často provokují a jsou tudíž zodpovědní za své vlastní zneužívání, což může vést k obviňování sebe sama a omlouvání agresora. Dalším mýtem je myšlenka, že všechny problémy v rodině by měly zůstat v soukromí, což však může bránit odhalení a řešení případů domácího násilí (Buriánek et al., 2006).

Zdravotně postižení jako oběti domácího násilí

Veřejnost většinou nezná situaci zdravotně postižených obětí domácího násilí a o této problematice se hovoří jen v případech nejzávažnějšího násilí, které končí soudním řízením a tragicky. Násilí na zdravotně postižených osobách se těžko odhaluje a statistiky o jeho rozsahu neexistují. Zdravotně postižení jsou extrémně zranitelní, protože jsou obvykle závislí na svých agresorech pro péči a nemohou se účinně bránit kvůli svým fyzickým a mentálním omezením (Čech, 2011).

1.1.12 Pachatelé domácího násilí

V současnosti neexistuje systematický systém kategorizace pachatelů domácího násilí a mnoho informací o pachatelích pochází z kriminologických výzkumů, výpovědí obětí a psychologických studií. Hlavními typy pachatelů jsou domácí násilníci s dvojí tváří, kteří působí konformně v okolí, ale jsou násilníky doma, a sociálně problematické osoby. Pachatelé jsou rozlišováni na základě jejich sociálního postavení, ale přesné statistiky o jejich výskytu neexistují. Oběti poskytují informace o způsobech, jakými jsou týrány, a z těchto informací vznikají typologie pachatelů. Osm základních typů zahrnuje surovce, žárlivce, špatné otce, lháře, vyděrače, sexuální násilníky, pány domu a psychické utlačovatele. Četnost výskytu těchto typů pachatelů je pouze orientační, ale zdá se, že v České republice je nejčastějším typem vyděračský surovec, který páchá jak fyzické, tak psychické týrání (Čírtková, Vitoušová in Matoušek, 2010).

1.1.13 Klasifikace pachatelů dle Čecha (2011)

Existují různé typy pachatelů domácího násilí, které se však mohou prolínat a nejsou pevně vymezeny. Některé z těchto skupin zahrnují:

- A. pachatele, kteří jsou majetnickými žárlivci a kontrolují své partnerky, často bezdůvodně obviňují a vydírají;
- B. pachatele, kteří jsou sadistické povahy a fascinuje je pocit moci, což vede k používání krutých forem násilí, včetně mučení;
- C. extrémně nebezpeční pachatelé, kteří mohou patřit do obou předchozích skupin a jsou považováni za zvláště nebezpečné (Čech, 2011).

1.1.14 Motivace pro páčání domácího násilí

Existuje celá řada různých faktorů a okolností, které mohou vést k násilnému chování, včetně společenských faktorů, jako je úroveň respektu k ženám, výchovy, zanedbávání a týrání v dětství, vystavení kriminálnímu prostředí v dospívání, aktuální situace, jako je chudoba a nezaměstnanost, psychická a fyzická onemocnění, stres, špatná komunikace v partnerských vztazích a nadužívání alkoholu a drog. Tyto faktory mohou být spouštěčem pro násilné chování, ale to samozřejmě neznamená, že by takové chování mělo být tolerováno. U pachatelů domácího násilí mohou být různé spouštěcí faktory, jako je hromadící se vztek vyvolaný stresujícími situacemi, neuspokojivá finanční situace rodiny, chování dětí, násilí mezi dětmi, hádky s partnerkou či partnerem nebo i události na ulici. Někteří násilníci dokonce tvrdí, že násilí bylo reakcí na násilí ze strany partnerky. Někteří násilníci pocítovali ztrátu kontroly nad svým jednáním a uspokojení po násilné reakci, zatímco jiní si neuvědomovali, že se dopouštějí násilí, nebo jej považovali za normální chování (Herdová et al., 2016).

1.1.15 Bariéry odchodu od agresora

Bragg (2003) uvádí, že nejčastější otázkou týkající se obětí domácího násilí je „proč zůstávají?“. Přátelé, rodina, kolegové i profesionálové se snaží pochopit důvody, proč oběti domácího násilí neopustí násilného partnera. Některé oběti domácího násilí opouští svého násilného partnera prakticky ihned, zatímco jiné oběti své násilníky opouštějí a vracejí se k nim v různých bodech vztahu. Opouštění násilného vztahu je proces, nikoli jeden okamžik. Pro pochopení složité povahy ukončení násilného vztahu je nezbytné se podívat na překážky a rizika, kterým čelí oběti při zvažování nebo pokusu o odchod.

Individuální, systémové a společenské bariéry, kterým čelí oběti domácího násilí, zahrnují:

- a) strach,
- b) izolaci,
- c) finanční závislost,
- d) vinu a ostudu,
- e) emoční a fyzickou slabost,
- f) náboženství,
- g) naději,
- h) komunitní služby,
- i) kulturní překážky

Strach

Pachatelé po pokusu oběti ukončit vztah tyto často vydírají, že si je „najdou“, ublíží jim nebo je dokonce zabijí. Tento strach se mnohdy stává realitou pro oběti, které jsou pronásledovány svým bývalým partnerem. Násilníci také často požadují výhradní péči o děti, podávají falešná obvinění z týrání nebo je dokonce unesou (Bragg, 2003).

Izolace

Jednou z účinných taktik, kterou pachatelé používají k získání kontroly nad oběťmi je jejich izolace od jakéhokoli sociálního kontaktu. V důsledku toho mnoho obětí neví o službách nebo lidech, kteří by jim mohli pomoci. Mnozí věří, že se s násilím vypořádávají úplně samotní. Izolace se prohlubuje, když je společnost označuje jako „masochistické“ nebo „slabé“, protože snášejí týrání. Oběti se často izolují od přátel a rodiny, protože se stydí za zneužívání nebo chtějí chránit druhé před násilím pachatele (Bragg, 2003).

Finanční závislost

Některé oběti domácího násilí nemají žádný finanční příjem. Chudoba a žádný nebo nízký příjem může pro oběti, které hledají bezpečí a stabilitu, znamenat obrovskou překážku. Tyto oběti se často ocitají před těžkou volbou mezi tím, že budou bez domova, případně budou žít v chudých, nebezpečných komunitách nebo se vrátí ke svému násilnému partnerovi (Bragg, 2003).

Vina a ostuda

Některé oběti se domnívají, že si za násilí mohou samy. Tento pocit viny často prohlubují pachatelé, rodina, přátelé a společnost, které oběti obviňují, že si násilí přivodily samy svým jednáním. Oběti zpravidla nechtějí, aby o násilí rodina a přátelé věděli. Bojí se kritiky, že ve vztahu přetrvávají a situaci neřeší. Oběti se v některých případech viní za změnu chování svého partnera. Pocit viny a stud může být zejména silný u těch, kteří nejsou považováni za typické oběti domácího násilí, jako jsou například muži, homosexuálové, lesby a partneři lidí ve viditelných nebo respektovaných profesích, například v církevním nebo policejním prostředí (Bragg, 2003).

Emoční a fyzická slabost

Obvykle pachatelé využívají manipulaci k narušení sebeúcty a ke snížení emocionální síly oběti. Některé oběti začnou vnímat realitu „očima“ pachatele, stávají se emocionálně závislými a věří, že nemohou fungovat samy. Domácí násilí může mít také negativní dopad na duševní zdraví a každodenní fungování oběti. To vede k problémům při plánování odchodu, obzvláště pokud jsou oběti depresivní, fyzicky raněné nebo mají sebevražedné sklony. Obzvláště zranitelné jsou oběti se zdravotním postižením, když jejich postižení zhoršuje emoční, finanční a fyzickou závislost na násilnickém partnerovi (Bragg, 2003).

Náboženství

Osobní, rodinné, náboženské a kulturní hodnoty oběti domácího násilí jsou často spojeny s jejich rozhodnutím, jestli násilníka opustit nebo ve vztahu zůstat. Například oběti, které mají silné přesvědčení o posvátnosti manželství, nemusí považovat rozvod nebo odchod za možnost. Jejich náboženské přesvědčení jim může říkat, že rozvod je špatný“ (Bragg, 2003).

Naděje

Některé oběti domácího násilí doufají, že násilí skončí, pokud se stanou tou osobou, kterou si jejich partner přeje. Jiné věří a doufají v přísliby svého partnera, že se změní. Pachatelé nejsou „jen zlí“ a mají kromě negativních také pozitivní vlastnosti. „Dobrá stránka“ násilníka může dát obětem důvod si myslet, že jejich partner je schopen být v péči věnující, laskavý a nenásilnický (Bragg, 2003).

Komunitní služby

Pro oběti, které jsou připraveny odejít a hledají ochranu, existuje řada institucionálních překážek, které činí únik před násilím obtížným a frustrujícím. Komunity, které mají nedostatečné zdroje a omezené služby pro oběti nemohou poskytnout realistická a bezpečná řešení pro oběti a jejich děti (Bragg, 2003).

Kulturní překážky

Například hispánská kulturní hodnota „machismo“ může vést některé muže k přesvědčení, že mají právo používat násilí k ovládnutí svých partnerek nebo dětí, zatímco rodinní příslušníci mohou tlakem na oběť vytvářet další bariéry (Bragg, 2003).

1.2 Pomoc obětem domácího násilí

Pro oběti domácího násilí je situace devastující a zpravidla se bez pomoci druhých neobejdou. Podpora a pomoc může přijít od rodiny a přátel, ale také od profesionálů. Existuje mnoho organizací, které se zaměřují na poskytování poradenství a pomoci obětem domácího násilí (Venglářová, 2008).

1.2.1 Jednání s jednotlivci, kteří jsou vystaveni domácímu násilí

Když jednáme s osobou, která je v ohrožení domácím násilím, musíme postupovat opatrně a uvážlivě. Empatie, trpělivost a klid jsou klíčové prvky při jednání s oběťmi partnerského násilí. Důležité je nevysvětlovat věci složitými termíny a nevnucovat svůj názor, ale spíše se snažit naslouchat a podporovat oběť. Je nutné dát oběti faktické informace o domácím násilí a nabídnout kontakty na instituce, které mohou pomoci. Nikdy nevyslovujeme nesplnitelné sliby, ale snažíme se podpořit a zlepšit situaci. Pokud je oběť v násilném vztahu, je důležité mít bezpečnostní plán pro plánovaný odchod od agresora, který zahrnuje sbalení důležitých dokumentů a kontaktů, plánování místa kam odejít a uchování důkazů o násilí. Pokud jsou přítomny děti, musíme zajistit jejich bezpečí a informovat vedení školy o situaci. Děti by měly být poučeny, aby nechodily ze školy samy a neodcházely s cizími lidmi (Kopecká, 2011).

Psychosociální pomoc pro oběti domácího násilí zahrnuje podporu v sociální, právní a psychologické oblasti, a to nejen během situace, kdy se oběť od násilníka distancuje, ale i po opuštění násilníka. Při práci s obětí je důležité zajistit bezpečnost, aby násilník nezjistil její novou adresu. Při práci s cizinci je nutné respektovat kulturní odlišnosti, ale násilí nelze ospravedlnit. Vedle intervenčních center existují také azylové

domy, poradny a nonstop linky telefonické pomoci pro oběti domácího násilí (Matoušek, Pazlarová, 2014).

1.2.2 Poskytované služby obětem domácího násilí v Českých Budějovicích

V Českých Budějovicích jsou k dispozici různé zdroje pomoci pro oběti domácího násilí, jak uvádí Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji 2022 (2022). Tyto zdroje zahrnují azylové domy, jako jsou Dům svatého Pavla a Azylový dům Filia, intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, telefonickou krizovou pomoc poskytovanou Linkou důvěry České Budějovice, o.p.s., a odborné sociální poradenství, které poskytuje Poradna Bílého kruhu bezpečí, z. s., v Českých Budějovicích.

Pomoc „osobám v krizi“ poskytují dle Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji 2022 (2022) organizace:

- THEIA – krizové centrum, o.p.s.,
- Člověk v tísni, o.p.s.,
- Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji.

Kromě výše uvedených institucí existují také další místa, která poskytují pomoc obětem domácího násilí, jak uvádí zdroj (Další místa pomoci, 2009). Mezi tato místa patří například: Policie České republiky, oddělení sociálně právní ochrany dětí (OSPOD), Probační a mediační služba, úřady státní správy a samosprávy, Ministerstvo vnitra ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo spravedlnosti ČR, soudy a státní zastupitelství.

1.2.3 Práce Policie ČR s oběťmi domácího násilí

Policisté mají zodpovědnost a právo reagovat na situace domácího násilí, zajistit bezpečnost oběti a zabránit pachateli v opakování takového chování. Podle zákona o trestním právu, konkrétně podle § 215a, se jednání pachatele nemusí projevit ve fyzických zraněních oběti, ale musí být natolik kruté, neohleduplné nebo bolestivé, aby oběť trpěla významným utrpením. Takové jednání spadá pod trestněprávní kategorii domácího násilí (Kdo mi pomůže, 2022).

1.2.4 Vykázání násilné osoby

Existuje jiný právní předpis, který umožňuje policistovi vykázat osobu ze společného obydlí, které sdílí s osobou, již ohrožuje, a z okolí tohoto obydlí v souladu s podmínkami stanovenými v § 44 odst. 1, po dobu 10 dnů. Rozhodnutí policisty je

účinné, jakmile je sděleno osobě, proti které je směřováno. Policista má oprávnění vykázat útočníka ze společného obydlí i v jeho nepřítomnosti. Osoba, kterou útok ohrožuje, se o tomto rozhodnutí dozví, když jí bude oznámeno (Vantuch, 2011).

Za rok 2022 bylo Policií ČR vykázáno 1086 osob, z čehož bylo 161 vykázáním opakovaným. V jihočeském kraji se jednalo o 43 vykázání, z čehož nejvíce vykázání bylo v květnu – 7 (Přehled o vykázání za rok 2022, 2023).

1.3 Domácí násilí a související legislativa

V roce 2007 byl přijat zákon o prevenci domácího násilí (č. 135/2006 Sb.), který umožňuje policistům využít institut vykázání. Tento proces umožňuje policistům na dobu deseti dnů vykázat osobu, která páchá násilí, ze společného domova (Bělík et al., 2017). *Tímto zákonem byly novelizovány zákony č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s.132).*

Proti všem formám násilí chrání náš právní řád oběť násilného jednání především Ústavou č. 1/1993Sb. a Listinou základních práv a svobod č. 2/1993SB., ale dále zákonem trestním č. 40/2009 Sb. v platném znění, dále přestupkový zákon č.200/1990Sb.v platném znění a zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí v platném znění, jakož i některá ustanovení o vykázání ze společně obývaného obydlí dle policejního zákona a nebo předběžná opatření o zákazu vstupu do společného obydlí dle občanského soudního řádu (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.1 § 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

K postihu případů domácího násilí je určeno ustanovení § 199 TZ - Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Týrání pak odborníci definují jako takové zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou, žijící s pachatelem ve společném obydlí, které se vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou dobou trvání, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří, resp. psychické i fyzické útrapy. Kratší trvání zlého nakládání může být vyváženo jeho vyšší intenzitou. Není proto nezbytné, aby šlo o jednání soustavné

nebo delší dobu trvající. Důležité je, že zákon pro postih týrání nevyžaduje, aby fyzické násilí bylo spojeno s následky na zdraví (Voňková, Oplatek, 2015, s. 15,16).

1.3.2 § 198 Týrání svěřené osoby

Týrání osoby svěřené péči je trestným činem podle práva rodinného a sociálního. Jeho cílem je chránit nezletilé osoby a osoby závislé na péči jiných, včetně osob v péči z důvodu soudního rozhodnutí, smlouvy nebo zákona. Tento trestný čin se vztahuje na péči poskytovanou rodiči, prarodiči, dospělým potomkům a dalším osobám, jako jsou učitelé, zdravotnický personál nebo vedoucí sportovních oddílů mládeže. Pachatel tohoto trestného činu může být kdokoliv, kdo má povinnost o závislou osobu pečovat, a péče může být dočasná nebo občasná. Týrání může být fyzické i psychické a zahrnuje závažné zanedbávání základních potřeb osoby závislé na péči. Pachatel může být stíhán za tento trestný čin bez ohledu na to, zda se jedná o jednorázové nebo soustavné jednání (Týrání svěřené osoby, 2001).

1.3.3 § 354 Nebezpečné pronásledování – stalking

Název tohoto jednání pochází z anglického slova „stalk“, což lze přeložit jako sledování, plížení se k někomu nebo stopování, což je termín používaný v lovectví pro sledování a pozorování zvěře. Podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. je stalking vymezen jako "nebezpečné pronásledování" v § 354. Tento termín se používá pro popis chování, které vyvolává u pronásledované osoby oprávněný strach o život nebo zdraví, nebo o život nebo zdraví osob, na které je pro ni závislá. Stalking zahrnuje opakované pronásledování, sledování a oslovování jiné osoby, jakož i nevyžádané telefonáty, e-maily, textové zprávy, dárky a další projevy zájmu, a také pobyt v blízkosti místa, kde daná osoba žije nebo pracuje, bez jejího souhlasu nebo navzdory jejímu nesouhlasu. Tento druh jednání představuje systematické a intenzivní porušení soukromí pronásledované osoby, které způsobuje negativní dopad na její kvalitu života a vyvolává u ní strach. Stalking oběť emocionálně poškozuje a může přejít i v otevřenou agresi buď přímo vůči oběti, nebo vůči lidem či věcem, které jsou jí blízké. Jednotlivé útoky se mohou zdát nevinné, ale ve svém dlouhodobém průběhu a kontextu se stávají nebezpečnými a ohrožují bezpečí oběti. Pachatelé způsobují svým obětem silné emoční utrpení (Boukalová, Gillernová 2020).

1.3.4 § 145 Těžké ublížení na zdraví

Aby pachatel trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku byl stíhán jako přísnějšího trestného činu podle § 145 tr. zákoníku, není dostačující pouze těžká újma, ale je třeba prokázat, že pachatel měl skutečný záměr způsobit takovou újmu nebo byl s takovým následkem srozuměn (eventuální záměr). Pokud těžká újma na zdraví nebo smrt poškozeného vznikla nedbalostí pachatele, platí speciální ustanovení podle § 146 tr. zákoníku odstavec 3, a v případě smrti poškozeného v odstavci 4 (UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ, 2001).

1.3.5 § 146 Ublížení na zdraví

Stačí, že způsobení poškození tělesných nebo duševních funkcí, které vedou k přechodnému zhoršení zdravotního stavu a vyžadují lékařské ošetření, aby se kvalifikovalo jako ublížení na zdraví podle trestního zákoníku. Mezi typické příznaky patří bolesti, nevolnost, horečky a omezení pohybu. Konkrétní jednání pachatele musí být prokázáno lékařskými zprávami nebo znaleckými posudky. Pro těžké újmy je důležité prokázat, že pachatel měl úmysl nebo byl s následky svého jednání srozuměn. Pokud je těžká újma způsobena nedbalostí pachatele, platí speciální ustanovení (UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ, 2001).

1.3.6 § 170 Zbavení osobní svobody

Trestný čin zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 spočívá v tom, že osoba neoprávněně omezí osobní svobodu jiné osoby tím, že ji uvězní nebo na ni jinak výrazně omezuje její pohyb nebo pohyb jejího těla. Tento čin chrání osobní svobodu všech lidí, včetně dětí, pokud jsou přesahována běžná výchovná opatření. Uvěznění znamená dlouhotrvající omezení osobní svobody, které brání volnému pohybu a rozhodování uvězněné osoby o důležitých aspektech života. To může být způsobeno různými účely, jako je nucená práce nebo sexuální zneužívání. Dalším způsobem omezení osobní svobody je trvalé nebo dlouhodobé omezení, které se blíží uvěznění. Je nezáleží na tom, jakým způsobem k uvěznění nebo omezení osobní svobody došlo, včetně použití síly, podvodu nebo jiného jednání. Tento trestný čin je trvalý a trvá tak dlouho, dokud osoba není propuštěna. Mírnější omezení osobní svobody jsou trestným činem omezování osobní svobody podle § 171. Zbavení osobní svobody musí být provedeno bez oprávnění a zásahy do osobní svobody jsou povoleny pouze v souladu s trestním řádem. Není trestným činem zadržení obviněného, zatčení, vzetí do vazby ani výkon trestu odnětí svobody (Vantuch, 2011).

1.3.7 § 171 Omezování osobní svobody

Toto ustanovení poskytuje podporu ústavou zaručenému právu na svobodu volného pohybu. Povolení omezit osobní svobodu je zakotveno v zákonech, jako například v případech řízení dopravy nebo výkonu trestu odnětí svobody. Nicméně, omezování osobní svobody mimo tyto zákonné případy je nelegální. Omezení osobní svobody zahrnuje všechny zásahy, které brání volnému pohybu člověka, včetně krátkodobého omezení. Tyto zákonné omezení mohou zahrnovat uzamčení v místnosti, spoutání, odebrání pomůcek nezbytných pro pohyb a další formy omezení pohybu, držení v náručí či svírání rukou (§ 171 tr. zákoník Omezování osobní svobody, 2001).

1.3.8 § 175 Vydírání

Cílem tohoto ustanovení trestního zákona je zajistit ochranu práva jednotlivce na svobodné rozhodování. Skutek nemusí být dokonán, pachatelovo jednání může být trestné již v případě, že se pokusil o něj. Pohrůžka násilí může být buď okamžitá nebo budoucí a může směřovat na majetek, dobré jméno nebo osobní život. Vydírání může zahrnovat i hrozbu trestního stíhání. Trestné je i vyhrožování újmou na osobu, která není adresátem výhrůžky, ale je oprávněně vyděšená. Konání poškozeného, které nebylo podníceno pachatelem, je také považováno za trestné (§ 175 tr. zákoník Vydírání, 2001).

1.3.9 § 177 Útisk

Ten, kdo donutí jinou osobu, která se nachází v tísnivé situaci nebo je závislá na něm, aby něco udělala, opomenula nebo snášela, bude potrestán odnětím svobody do jednoho roku. Tento druh trestného činu se liší od vydírání tím, že pachatel nepoužívá násilí ani pohrůžky, ale využívá situace tísně nebo závislosti oběti. Tíseň je stav, kdy oběť má omezenou volbu kvůli nepříznivým okolnostem, které ovlivňují rozhodování. Tyto okolnosti mohou být například osobní, rodinné nebo majetkové problémy. Závislost znamená, že oběť není schopna svobodně rozhodovat, protože je v určitém smyslu závislá na pachateli. Tento druh chování je považován za trestný čin (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.10 § 185 Znásilnění

Znásilnění spočívá v donucení někoho k pohlavnímu styku násilím, pohrůžkou násilí nebo využitím jeho bezbrannosti. Pokud se jedná o soulož nebo jiný srovnatelný pohlavní styk s dítětem nebo s použitím zbraně, trest bude přísnější. Stejně tak, pokud

čin způsobí těžkou újmu na zdraví, bude trest přísnější. Příprava na tento trestný čin je také trestná (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.11 § 186 Sexuální nátlak

Jestliže někdo zastrašuje jinou osobu násilím, pohrůzkou násilí nebo způsobením závažné újmy, aby se dopustila aktů sexuální povahy jako například pohlavního sebeukájení nebo obnažování, dopouští se trestného činu a bude potrestán odnětím svobody trvajícím od šesti měsíců do čtyř let (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.12 § 187 Pohlavní zneužití

Osoba, která spáchá sexuální zneužití osoby mladší než 14 let nebo jiného typu sexuálního zneužití, může být potrestána odnětím svobody v rozmezí od jednoho roku do osmi let. Pokud se při činu způsobí těžká zdravotní újma, může být potrestána pěti až dvanácti lety odnětím svobody. Pohlavní zneužití zahrnuje například násilí v pohlavní oblasti poškozené osoby nebo aktivní účast poškozené osoby na sexuálním styku, bez ohledu na souhlas s tímto jednáním. Takový čin může být spáchán i osobou stejného pohlaví jako poškozená osoba (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.13 § 353 Nebezpečné vyhrožování

Pokud někdo vyhrožuje smrtí, vážným zraněním nebo jinou vážnou újmu a to vyvolá oprávněný strach, bude potrestán buď vězením až na jeden rok, nebo zákazem činnosti. Nicméně, trest se může zvyšovat v závislosti na situaci a okolnostech činu jako například v případě, že se jedná o dítě nebo těhotnou ženu, použití zbraně, útoku na svědka nebo zdravotnického pracovníka během výkonu povolání. V takových případech může být pachatel potrestán vězením až na tři léta nebo zákazem činnosti (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.14 § 140 Vražda

Pokud někdo záměrně zabije jinou osobu, bude potrestán odnětím svobody na dobu 10 až 18 let. Pokud tento čin uskuteční s rozmyslem nebo po pečlivém zvažování, bude potrestán odnětím svobody na 12 až 20 let. Pokud se čin uskuteční víc než jednou osobou, na těhotné ženě, nebo na dítěti mladším čtrnácti let, nebo je spáchán nějakým zvláště krutým způsobem, bude pachatel potrestán odnětím svobody na dobu 15 až 20 let nebo bude odsouzen k výjimečnému trestu jako např. doživotnímu vězení. Příprava na vraždu je také trestná, a to včetně případů pokusu (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.15 § 141 Zabití

Pokud někdo zavraždí úmyslně jiného v době, kdy je velmi vzrušený, vyděšený nebo zmatený, nebo pokud je motivován předchozím odporným jednáním oběti, bude potrestán odnětím svobody na dobu trvající od tří let až po osm let (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.16 § 201 Ohrožování výchovy dítěte

Kdo nedbalostí ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte, například tím, že ho přiměje k nezodpovědnému nebo amorálnímu chování, umožní mu získávat peníze trestnou činností nebo zanedbá svou povinnost o dítě pečovat, bude potrestán odnětím svobody až na dobu dvou let (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.17 § 202 Svádění k pohlavnímu styku

Kdo nabídne nebo poskytne dítěti nebo jiné osobě výhodu za účelem pohlavního styku s dítětem, pohlavního uspokojení dítěte nebo jiného podobného chování, bude potrestán odnětím svobody nebo peněžitým trestem. Pokud je obětí dítě mladší 14 let, čin pokračuje po delší dobu nebo je spáchán ze zavrženíhodné pohnutky, bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let (Legislativa v ČR, 2020).

1.3.18 § 178 Porušování domovní svobody

Kdo vnikne do bytu jiné osoby nebo se tam zdržuje bez oprávnění, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky. Pokud během tohoto činu použije násilí, hrozbu násilí nebo překoná překážky, které mají zabránit vniknutí, bude potrestán odnětím svobody na dobu od šesti měsíců do tří let. Pokud k činu použije násilí nebo hrozbu násilí a to s pomocí zbraně nebo s alespoň dvěma osobami, bude potrestán odnětím svobody na dobu od jednoho roku do pěti let, nebo mu bude udělen peněžitý trest (Legislativa v ČR, 2020).

1.4 Domácí násilí a covid-19

1.4.1 Covid-19 v České republice

Na konci roku 2019 se objevil nový typ koronaviru v Číně, zejména ve městě Wu-chan s vysokou populací v provincii Chu-pej. Během následujících týdnů se nákaza rozšířila i do dalších zemí, jako jsou Francie, Německo, Finsko, Itálie, Rusko, Velká Británie, Švédsko, Španělsko, Belgie a Česká republika. První tři případy nákazy koronavirem v České republice byly potvrzeny 1. března 2020 u lidí, kteří nedávno pobývali v rizikových oblastech na severu Itálie. V následujících dnech byly zaznamenány další

případy, včetně dvou žen, které byly v kontaktu s prvními nakaženými. Celkový počet nakažených se rychle zvyšoval (Co je covid-19, kdy se dostal do Česka a jak vzniklo jeho jméno).

1.4.2 Domácí násilí a covid-19

Celostátní lockdowny, zavedené kvůli pandemii covid-19, měly negativní dopady na společnost, psychiku a ekonomiku. Jedním z těchto dopadů byl vzestup případů domácího násilí a násilí v partnerských vztazích. Avšak analýza globálních dat ohledně této problematiky je obtížná a výzkumníci mají k dispozici data s významným zpožděním. To brání plnému pochopení dopadu pandemie covid-19 na domácí násilí (S. Brown, 2022).

Mnoho zemí hlásilo zvýšený počet hovorů na krizové linky specializované na pomoc v oblasti domácího násilí (např. ve Španělsku o 20 %, v Británii o 25 % a na Kypru o 30 %). Podle otevřených zdrojů zaznamenala Brazílie a další jihoamerické země alarmující nárůst výskytu domácího násilí o 40 % a také se zvýšil počet smrtelných obětí (Šeblová, 2020).

2. Metodika

2.1 Definice metodologie

Když se dostaneme k poznání povahy vědeckého problému, musíme se zamyslet nad vhodnou metodologií. Ta určuje rámcové a základní prvky pro výzkum a jeho orientaci (Ochrana, 2019).

Metodologie je v podstatě vědou o metodách a platnosti vědeckých postupů. Metodologie je realizována prostřednictvím standardizace, hodnocení a rozvoje jak existujících, tak nových metod výzkumu. Toto všechno je uskutečňováno prostřednictvím kompetencí badatelů, kteří provádějí tyto metody, budováním deduktivních systémů a výstavbou empirických a konceptuálních teoretických postupů. Metodologie je v podstatě systémem obecných i speciálních pokynů, podle kterých se věda řídí. Jejím cílem je dosažení poznání a využívání správných poznávacích prostředků a procesů, které se opírají o určitý systém poznatků, které jsou zaměřené na

skutečnost a které se následně vrací do teoretického systému, kde dochází ke změnám. Metodologie umožňuje systematické poznávání zkoumaného tématu prostřednictvím obecné metodologie vědy a metodologie příslušné vědní disciplíny jako například sociologie (Mišovič, 2019).

2.1.1 Definice použité metodologie

V oblasti sociálního výzkumu se využívají dvě základní metodologické přístupy – kvantitativní a kvalitativní. Vzhledem k cílům této práce se nejvíce hodí kvalitativní postup. Hendl (2005) uvádí, že hledání porozumění sociálních nebo lidských problémů pomocí různých metodologických tradic je základem kvalitativního výzkumu. Výzkumník se snaží vytvořit celkový, komplexní obraz a zkoumat problematiku v přirozených podmínkách. Analyzuje texty a zjišťuje názory účastníků výzkumu.

V kvalitativním výzkumu se získávají detailní informace o omezeném počtu jedinců, zatímco kvantitativní výzkum získává specifické údaje o velkém množství lidí. Kvalitativní výzkum se soustředí na porozumění a hledání smyslu věcí a zkoumání prožitků, na rozdíl od kvantitativního výzkumu, který se zaměřuje na vysvětlování souvislostí, stavů a chování. Existují také jiné rozdíly mezi výzkumnými paradigmaty, jako jsou charakteristiky, účel, strategie, vztah mezi teorií a výzkumem, epistemologie, ontologie a teoretická perspektiva (Mišovič, 2019).

Sběr dat byl realizován technikou polostrukturovaného rozhovoru. Polostrukturovaný rozhovor se zaměřuje na hlavní výzkumný zájem a naplňuje požadavky cíle a výzkumných otázek. Při jeho přípravě se zohledňuje vnější prostředí, cíle výzkumu a charakter výzkumných otázek. Cílem této techniky není získání racionálních odpovědí ani odhalení pravdy, ale spíše charakterizace reality, kterou aktér formuje na základě situace rozhovoru (Mišovič, 2019).

2.1.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor se skládal ze tří pracovníků organizací v Českých Budějovicích, které se zabývají pomáháním obětem domácího násilí a jedním policistou. Komunikačních partnerů mělo být původně pět, avšak jeden z nich nakonec rozhovor odmítl. Všichni komunikační partneři mají společný znak:

- pracují s oběťmi domácího násilí nebo s osobami, které jsou domácím násilím ohroženy.

Ve třech případech je komunikačním partnerem žena a v jednom případě muž.

2.1.3 Vyhledávání osob, které by mohly poskytnout informace nebo být interviewovány

Pro účely tohoto výzkumu byli informanti vyhledáváni prostřednictvím registru poskytovatelů sociálních služeb. Byly oslovovány organizace, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí a poskytují jim nezbytnou podporu a ochranu. Důležitou roli hrálo také to, aby informanti byli ochotni o svých zkušenostech hovořit otevřeně a bez obav z následků. Proces vyhledávání informací byl pečlivě plánován a řízen, aby se zajistila maximální spolehlivost a objektivita získaných dat.

2.1.4 Jak byl výzkum realizován

Komunikační partneři byli nejprve kontaktováni telefonicky a v případě jedné organizace e-mailem.

Celkem mělo být zrealizováno pět rozhovorů, ale jeden byl zrušen ze strany komunikačního partnera. Před každým rozhovorem byla podepsána žádost o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce a komunikační partner byl seznámen s cílem výzkumu, jeho průběhem a výzkumnými otázkami. Komunikačním partnerům bylo zaručeno, že jejich data budou použita pouze pro účely bakalářské práce a budou zpracována anonymně. Bylo také zdůrazněno, že komunikační partner má právo kdykoli v průběhu výzkumu odmítnout další spolupráci, pokud si to přeje. Pracovníci, kteří se zúčastnili rozhovorů, většinou dodržovali řazení otázek a nijak od tématu neodbíhali. Dotazování bylo založeno na polostrukturovaných otázkách, což umožnilo zkoumat specifické informace a zároveň neomezovalo komunikační partnery v jejich vyjádření.

V rámci realizace výzkumu byly některé polostrukturované rozhovory realizovány elektronicky, a to ve dvou případech. Tento způsob byl zvolen z důvodu časového vytížení pracovníků, kteří měli omezený čas pro osobní setkání.

Jeden osobní rozhovor byl proveden v prostorách organizace a druhý v kavárně.

2.1.5 Způsob, jakým byla data zpracovávána a analyzována

Osobní rozhovory trvaly 20-30 minut a byly nahrávány na mobil a současně zapisovány. Přepsáním rozhovorů doslova a jejich vyhodnocením otevřeným kódováním bylo zajištěno kvalitní a přesné zpracování dat. V prepisech byla označena důležitá data, jako jsou klíčové výroky komunikačních partnerů a důležité informace a v případě potřeby byly doplněny poznámkami. V případě elektronického získávání dat

byla každá otázka s komunikačním partnerem podrobně rozebrána telefonicky, zda komunikační partner vše chápe. Tímto způsobem byla zajištěna srozumitelnost otázek a minimalizována chybovost při získávání dat. Následně byli pracovníci sami požádáni, aby zpracovali otázky a poskytli odpovědi v rámci jejich časové možnosti. Metoda otevřeného kódování byla použita i k zpracování odpovědí pracovníků na otázky získané elektronickou cestou. To zahrnovalo třídění a kategorizaci odpovědí na základě podobností a vztahů mezi jednotlivými tématy a koncepty. Tento přístup umožnil identifikovat a analyzovat vzorce a tendence v odpovědích, což poskytlo cenné informace o postojích a zkušenostech pracovníků v dané oblasti.

Otevřené kódování je proces analýzy, který se zaměřuje na označování a kategorizaci pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během tohoto procesu jsou údaje rozděleny na samostatné části a podrobně studovány. Tímto procesem jsou identifikovány podobnosti a rozdíly a kladeny otázky o jevech, které údaje reprezentují. Během tohoto procesu jsou zkoumány předpoklady o jevu, což může vést k novým objevům. Otevřené kódování je základním analytickým krokem, na který na něj navazuje další analýza a je součástí zakotvené teorie analytického procesu (Kutnohorská, 2009).

2.2 Cíle výzkumu, výzkumné otázky, seznam otázek použitých v rozhovoru

2.2.1 Cíle výzkumu

Úkolem práce je hodnotit změny ve fungování organizací pomáhajících ve městě České Budějovice během pandemie covid-19 ve srovnání se standardním stavem, a to včetně případného narušení obvyklých postupů poskytování pomoci v období pandemických opatření. Důraz je kladen na analýzu vlivu karantény na partnerské a rodinné vztahy v době zvýšené psychické zátěže. Dalším hlavním cílem práce je zjistit, zda došlo k nárůstu nebo poklesu případů domácího násilí během této doby.

Výsledky této práce by mohly být užitečné pro všechny, kdo se zabývají problematikou domácího násilí, zvláště v souvislosti s pandemií covid-19. Doufám, že tato práce pomůže zvýšit povědomí o tomto závažném problému a přinese užitečné informace pomáhajícím organizacím, aby mohla nabídnout obětem domácího násilí lepší a účinnější pomoc.

2.2.2 Výzkumné otázky

V praktické části bakalářské práce byly definovány následující výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1

Jak ovlivnila pandemie covid-19 fungování pomáhajících organizací v Českých Budějovicích?

Výzkumná otázka č. 2

Jaký dopad a vliv měla pandemie a karanténa na partnerské a rodinné vztahy?

Výzkumná otázka č. 3

Jak pandemie ovlivnila četnost a formy domácího násilí?

2.3 Hodnocení dat, etické zásady výzkumu a zpětná vazba na zkušenosti výzkumníka

2.3.1 Hodnocení dat

Pro analýzu dat jsem použila metodu otevřeného kódování. Pro zpracování polostrukturovaných rozhovorů jsem se rozhodla postupovat chronologicky tak, jak mi byly poskytovány odpovědi od komunikačních partnerů.

2.3.2 Etické zásady výzkumu

Etika hraje v sociální práci a výzkumu klíčovou roli, jelikož je důležité zajistit, aby výzkum nezpůsobil škody na zkoumaném světě ani jeho aktérech. Výzkumníci musí být si vědomi svého vlivu a musí pečlivě zvažovat svou pozici, aby se zajistilo, že výzkum nebude škodlivý pro účastníky ani pro zkoumanou skupinu lidí. Důležité je také respektovat soukromí a autonomii účastníků výzkumu a zajistit, aby nebyli využiti nebo zneužiti v rámci výzkumu. Vztahy mezi výzkumníky a účastníky by měly být vzájemné a rovnocenné a výzkumníci by měli být empatičtí a respektovat zájmy účastníků, aniž by je přetěžovali emocionálně nebo časově (Křížová, 2023).

Před samotným začátkem rozhovoru jsem každého z mých komunikačních partnerů podrobně seznámila s tématem a cílem mé bakalářské práce. V rámci tohoto procesu jsem s každým z nich prošla klíčové body svého výzkumu a vysvětlila jim, co od nich očekávám. Důležitou součástí přípravy na rozhovor bylo také podpis žádosti o provedení výzkumu, která mi umožnila získat svolení ke sběru dat a použití výsledků pro účely mé bakalářské práce. Kromě toho jsem také požádala své komunikační partnery o souhlas s anonymním použitím všech osobních údajů a odpovědí, které mi poskytnou.

Pokud jsme rozhovor vedli osobně, byl každým komunikačním partnerem poskytnut ústní souhlas s nahráváním na mobilní telefon. Z důvodu transparentnosti a zachování integrity výzkumu jsem před nahráváním vysvětlila, že tato nahrávka bude použita pouze pro účely mé bakalářské práce a že všechny komunikační partnery označím zkratkou KP, aby byla zachována diskretnost a anonymita.

Celkově jsem se snažila být velmi pečlivá v přípravě na rozhovory s mými komunikačními partnery, aby se cítili co nejvíce komfortně a důvěřovali mi, že jejich údaje a odpovědi budou využity pouze pro účely mé bakalářské práce.

2.3.3 Zpětná vazba na zkušenosti výzkumníka

Již delší dobu jsem se zajímala o problematiku domácího násilí a jeho různé formy. S nástupem pandemie koronaviru se situace v této oblasti výrazně zhoršila a rozhodla jsem se zaměřit svou práci na téma Typologie projevů domácího násilí, jejich motivace a podmínky v tzv. době koronavirové.

Chtěla jsem se zaměřit na to, jak se výskyt domácího násilí měnil v době pandemie, zda se měnila jeho forma, intenzita a motivace. Zajímala mě také role pandemie v tom, jak se domácí násilí projevuje a zda jsou se u něj vlivem nových podmínek vyskytují nějaké nové faktory.

Chtěla jsem tuto práci zpracovat proto, abych se dozvěděla více o této významné a citlivé tématice a mohla tak přispět ke zlepšení situace obětí domácího násilí. Doufám, že moje práce přinese nové poznatky a bude inspirací pro další výzkum v této oblasti.

3. Praktická část

3.1 Výsledky výzkumu

3.1.1 Úvodní shrnutí základních informací o komunikačních partnerech

Komunikační partner	Pracovní pozice	Nejvyšší dosažené vzdělání	Pohlaví	Forma realizace výzkumu
KP1	Vedoucí sociální pracovnice	Vysokoškolské vzdělání, magisterské studium	Žena	Online, e-mailem
KP2	Případová manažerka	Vysokoškolské vzdělání, magisterské studium	Žena	Osobní setkání
KP3	Sociální pracovnice	Vysokoškolské vzdělání, bakalářské studium	Žena	Online, e-mailem
KP4	Policista	Středoškolské vzdělání s maturitou	Muž	Osobní setkání

3.1.2 Kategorizace dat

Kategorizace	Název kategorie
1. Kategorie	Změny v pomoci obětem domácího násilí
2. Kategorie	Vliv pandemie na počet případů domácího násilí
3. Kategorie	Opatření k ochraně obětí domácího násilí
4. Kategorie	Přesun služeb intervenčních center do online prostředí
5. Kategorie	Porovnání rozsahu a intenzity domácího násilí
6. Kategorie	Typy projevů domácího násilí v době pandemie
7. Kategorie	Motivace pachatelů domácího násilí v období koronaviru
8. Kategorie	Reakce organizace na nárůst případů domácího násilí

9. Kategorie	Dopady pandemie na partnerské a rodinné vztahy
10. Kategorie	Důvody vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích

3.1.3 Kategorie 1 – Změny v pomoci obětem domácího násilí

Cílem této otázky bylo zjistit, jakým způsobem se v době pandemie covid-19 změnil způsob poskytování pomoci obětem domácího násilí a jak tyto změny ovlivnily konkrétní organizaci, která se tímto tématem zabývá. Konkrétně se jedná o zhodnocení dopadů pandemie na organizaci a způsob, jakým musela reagovat na novou situaci.

KP1: „...centrum poskytovalo služby i během pandemie, jak osobně, tak distančně.“

„...začali klienti častěji využívat distanční způsob komunikace s pracovníky služby – časté telefonické kontakty, e-mail, WhatsApp atd.“

„...bylo dbáno na dodržování stanovených opatření, což však práci často znesnadňovalo...“

KP2: „Poradna se v této době řídila aktuálně platnými vládními nařízeními.“

„...byly konzultace realizovány bezkontaktně... prostřednictvím telefonických konzultací, či Skype konzultací.“

KP3: „Více jsme komunikovali s klienty po telefonu a e-mailu, žádný dopad na organizaci nevnímám.“

KP4: „Situaci ovlivňovaly momentální protiepidemiologická opatření, která jsme museli dodržovat a která práci částečně ztěžovaly.“

„Ostatní organizace poskytovaly distanční komunikaci a určitě se jejich užívání zvýšilo, ale u nás to možné není a ani to není potřeba.“

Schéma 1 – Změny v pomoci obětem domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z prvního výroku od KP1 vyplývá, že jejich centrum nadále poskytovalo služby i v době pandemie, a to jak osobně, tak distančně. V další části odpovědi zmiňuje, že klienti centra více využívali distanční komunikaci s pracovníky služby, jako jsou telefonické hovory, e-maily, WhatsApp a další. Zároveň bylo třeba dbát na dodržování stanovených opatření, což někdy ztěžovalo práci.

KP2 uvádí, že poradna se v této době řídila aktuálně platnými vládními nařízeními a konzultace byly realizovány bezkontaktně, prostřednictvím telefonických hovorů nebo Skype konzultací.

KP3 potvrdil výraznější komunikaci s klienty po telefonu a e-mailu, ale zároveň nevnímal žádný dopad na organizaci.

KP4 zmiňuje, že situaci ovlivňovala momentální protiepidemiologická opatření, která bylo třeba dodržovat a která částečně ztěžovala práci. Zároveň však uvádí, že v jejich organizaci není distanční komunikace potřebná a ani možná.

V době pandemie covid-19 se pro mnoho organizací stalo nutností přizpůsobit se novým podmínkám a způsobům práce. Zároveň se také zvýšila potřeba distanční komunikace s klienty, protože fyzická setkání nebyla vždy možná. Toto zvýšení významu distanční komunikace bylo způsobeno nejen vládními nařízeními, ale také obavami a opatrností klientů a pracovníků.

I přes tato znesnadnění práce, jako jsou například technické problémy nebo výpadky internetu, se organizacím podařilo poskytovat potřebnou pomoc a podporu

obětem domácího násilí. Spolupráce s klienty se stala náročnější, ale organizace se snažily najít nové způsoby, jak tuto spolupráci usnadnit a přizpůsobit se novým okolnostem.

Důležitou roli v této situaci hrály také technologie, jako jsou videohovory, e-maily, chaty a další nástroje pro komunikaci na dálku. Tyto technologie pomohly organizacím udržovat kontakt s klienty a poskytovat jim potřebnou podporu, i když nebylo možné setkat se osobně.

Celkově lze tedy říci, že pandemie covid-19 přinesla mnoho výzev pro organizace a firmy, ale zároveň ukázala, že je možné se přizpůsobit novým podmínkám a poskytovat potřebnou pomoc i za pomoci moderních technologií.

3.1.4 Kategorie 2 – Vliv pandemie na počet případů domácího násilí

S pandemií covid-19 se pojila obava, že by mohlo dojít k nárůstu případů domácího násilí kvůli zvýšenému napětí a stresu v rodinách a domácnostech. Proto bylo důležité zjistit, jaký byl skutečný vliv pandemie na počet případů domácího násilí a jak organizace, které se zabývají poskytováním služeb obětem domácího násilí, na tuto situaci reagovaly.

Cílem této kategorie bylo získat informace o tom, zda se v důsledku pandemie skutečně zvýšil počet případů domácího násilí a jak organizace, které se těmito problémy zabývají, reagovaly na tuto situaci. Bylo třeba zjistit, zda organizace byly schopny poskytovat služby v době pandemie a zda musely být přizpůsobeny novým okolnostem.

KP1: „*Během pandemie jsme nezaznamenali nárůst klientů, kteří se na centrum obraceli, ...*“ „*Naopak mírně klesly počty policejního vykazání.*“

„*Pro oběti domácího násilí bylo v době pandemie těžší vyhledat pomoc.*“

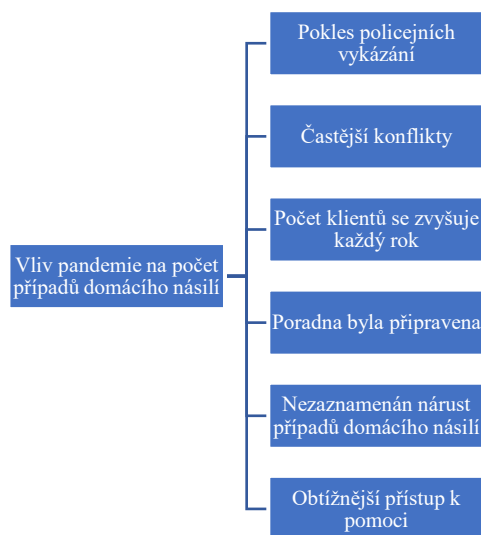
KP2: „*Poradna byla připravena pomoci všem, kteří se na organizaci v této době obrátili.*“

„*Počet klientů ... se rok od roku zvyšuje. Nejinak tomu bylo i v minulých letech.*“

KP3: „*Nemám konkrétní data, která by se týkala vlivu covidu na množství případů domácího násilí, všeobecně docházelo k častějším konfliktům a eskalaci násilí...*“

KP4: „Výjezdů k domácímu násilí přibylo. Konflikty v domácnostech byly častější. Naopak ale vykazání ze společného obydlí ubylo.“

Schéma 2 – Vliv pandemie na počet případů domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři se shodují v tom, že pandemie covid-19 ovlivnila situaci ohledně domácího násilí. Zatímco KP1 poznamenává, že nezaznamenali nárůst klientů, kteří se na organizaci obraceli, zaznamenali však mírný pokles počtu policejních vykazání. Kromě toho klienti mohli mít potíže s vyhledáním pomoci během pandemie. KP2 tvrdí, že poradna byla připravena pomoci všem, kteří se na organizaci v této době obrátili, ale dodává, že počet klientů se rok od roku zvyšuje. Na druhou stranu KP3 poznamenává, že nemají konkrétní data, která by se týkala vlivu covidu na množství případů domácího násilí, ale docházelo k častějším konfliktům a eskalaci násilí všeobecně. Nakonec KP4 tvrdí, že výjezdů k domácímu násilí přibylo, ale vykazání ze společného obydlí ubylo.

Pandemie covid-19 přinesla mnoho výzev a změn do každodenního života lidí po celém světě. Jednou z oblastí, které byly ovlivněny, je situace ohledně domácího násilí. S nárůstem počtu lidí, kteří zůstávali doma kvůli omezením a karanténám, se zvýšila i pravděpodobnost vzniku konfliktů a násilí v domácnostech.

Přestože některé organizace zabývající se tématem domácího násilí nezaznamenaly výrazný nárůst klientů, byla zaznamenána zvýšená eskalace konfliktů a násilí mezi partnery, rodinnými příslušníky a dalšími osobami v domácnostech. Tento trend byl pozorován nejen v České republice, ale i v mnoha jiných zemích.

Organizace a instituce, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí, však byly připraveny a aktivně poskytovaly pomoc těm, kteří ji potřebovali během pandemie. Nabízely možnosti bezplatného telefonického poradenství, online konzultace, a mnohdy i krizová ubytování pro ty, kteří museli opustit své domovy.

Celkově lze tedy říci, že pandemie covid-19 přinesla mnoho nových výzev v oblasti domácího násilí, ale současně také ukázala, že existuje mnoho organizací, institucí a lidí, kteří jsou ochotni pomoci a podpořit oběti v boji proti této problematice.

3.1.5 Kategorie 3 – Opatření k ochraně obětí domácího násilí

Cílem této kategorie bylo získat informace o konkrétních opatřeních, která byla přijata k ochraně obětí domácího násilí během pandemie. Pandemie mohla mít negativní dopad na oběti domácího násilí, protože mnoho obětí bylo nuceno zůstat doma s násilníkem a mohlo být obtížné získat pomoc. Proto byla tato otázka položena, aby se zjistilo, jaké kroky byly podniknuty k ochraně obětí během této složité doby.

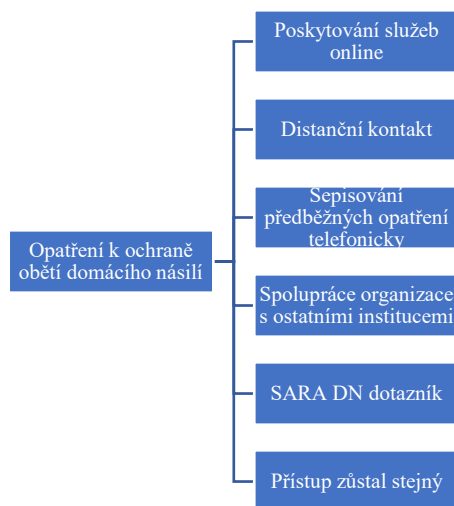
KP1: „*Poskytovali jsme služby online, telefonicky, dokonce jsme sepisovali předběžná opatření po telefonu...*“

KP2: „*...pravidelně a opakovaně kontaktovala odborníky a jednotlivé instituce, které se mohly ve své praxi setkávat s případy domácího násilí a informovala o aktuální dostupnosti služeb poradny.*“

KP3: „*...poskytovali jsme stejné služby, jenom se jich část přesunula do distančního kontaktu.*“

KP4: „*Přístup policie zůstal v základu stejný. Bylo potřeba dodržovat ochranná opatření. Víc se používal SARA DN dotazník v rámci tohohle.*“

Schéma 3 – Opatření k ochraně obětí domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Všichni komunikační partneři se shodují, že v době pandemie byla přijata opatření ke zlepšení ochrany obětí domácího násilí. KP1 uvádí, že organizace poskytovala služby online, telefonicky, a dokonce sepisovali předběžná opatření po telefonu. KP2 uvádí, že organizace pravidelně kontaktovala odborníky a instituce, které se setkávají s případy domácího násilí, aby informovali o dostupnosti služeb poradny. KP3 uvedl, že služby zůstaly stejné, ale část se přesunula do distančního kontaktu. KP4 potvrzuje, že bylo potřeba dodržovat ochranná opatření, a zdůrazňuje používání dotazníku SARA DN.

Organizace se rychle snažily najít způsob, jak pomoci lidem v nouzi. Jedním z nejvýznamnějších problémů, který se v průběhu pandemie ukázal, bylo zvýšení počtu případů domácího násilí. Protože lidé byli nuceni zůstat doma, byli nuceni trávit více času se svými rodinami a partnerem, což mnohdy vedlo k eskalaci napětí a konfliktů.

Organizace a komunity nezůstaly nicméně bezmocné a snažily se najít způsoby, jak pomoci lidem, kteří byli vystaveni násilí. Tyto organizace poskytovaly různé formy pomoci, jako jsou telefonické horké linky, poradenství pro oběti, dočasné ubytování a další.

Organizace a nevládní organizace vynaložily mnoho úsilí a energie na to, aby obětem domácího násilí poskytly pomoc a ochranu v této těžké době. Byla to důležitá výzva, ale zároveň to byla příležitost ukázat solidaritu a podporu lidem, kteří se ocitli v nouzi. Pandemie byla velmi náročná, ale organizace se snažily najít způsoby, jak pomoci těm, kteří pomoc potřebovali.

3.1.6 Kategorie 4 – Přesun služeb intervenčních center do online prostředí

Cílem této kategorie je získat informace o tom, jak organizace zvládla přesunout své služby do online prostředí v důsledku pandemie a jaké jsou zkušenosti s touto změnou. Tato otázka může pomoci při posuzování účinnosti a efektivity přechodu na online služby a identifikovat případné výzvy nebo příležitosti pro budoucí zlepšení.

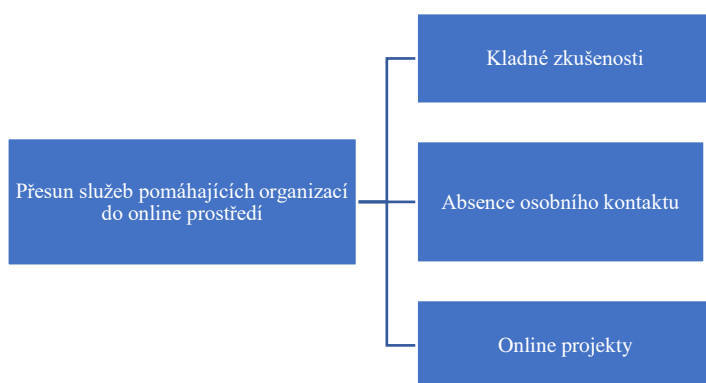
KP1: „Poměrně kladné, online prostředí často představovalo jedinou možnost, jak s klientem pracovat.“

KP2: „Jako vše i on-line konzultace narážela na své limity. Osobní kontakt v řešení této problematiky je velmi důležitý.“

KP3: „S klienty jsme více komunikovali přes telefon či e-mail, online konzultace byly možné, ale nikdo jich nevyužil. Zkušenosti jsou dobré.“

KP4: „Policie služby nepřesouvala služby do online formy. Ale jedinci od policie se snažili prosadit různou pomocí online. Vznikaly hodně projekty, třeba Neodkládej to. Aby to bylo všechno vidět. Snažili se rozšířit sociální podvědomí lidí celkově o domácím násilí.“

Schéma 4 – Přesun služeb pomáhajících organizací do online prostředí

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři vyjadřují různé zkušenosti s přesunem služeb do online prostředí v důsledku pandemie. Zatímco KP1 uvádí poměrně kladné zkušenosti a online prostředí pro něj představovalo jedinou možnost, jak s klienty pracovat, druhý komunikační partner zdůrazňuje, že osobní kontakt je velmi důležitý a online konzultace narážejí na své limity. Třetí komunikační partner popisuje, že s klienty více komunikovali přes telefon či e-mail, online konzultace byly možné, ale nikdo jich

nevyužil a zkušenosti jsou dobré. Čtvrtý komunikační partner naopak uvádí, že policie služby nepřesouvala do online prostředí, ale snažila se prosadit různou pomocí online a rozšířit sociální podvědomí lidí o domácím násilí.

Zkušenosti organizací s přesunem služeb do online prostředí v průběhu pandemie byly velmi rozmanité. Zatímco některé organizace byly schopny přizpůsobit své služby online prostředí bez větších problémů, jiné organizace se s touto změnou potýkaly více. V některých případech mohla být tato změna způsobena nedostatkem technických zdrojů nebo schopností personálu. Navzdory těmto výzvám se organizace nicméně snažily najít způsoby, jak neztratit kontakt se svými klienty.

Osobní kontakt zůstává klíčovým faktorem při řešení problematiky domácího násilí. Ačkoli se organizace snažily přesunout své služby do online prostředí, mnoho obětí domácího násilí si stále vyžádalo osobní kontakt s odborníky, aby se cítili v bezpečí a aby jim byla poskytnuta nezbytná podpora. Některé organizace proto přistoupily k hybridnímu modelu poskytování služeb, který kombinuje online služby s osobním kontaktem.

Je důležité si uvědomit, že každá situace a každá organizace je jiná, a proto musí být přístup k poskytování služeb přizpůsoben konkrétním potřebám a možnostem klientů. Přestože může být přesun služeb do online prostředí náročný, organizace musí být připraveny na takové změny, aby mohly zajistit nepřetržitou podporu a ochranu pro oběti domácího násilí.

3.1.7 Kategorie 5 – Porovnání rozsahu a intenzity domácího násilí

Cílem této otázky je zjistit, zda se rozsah a intenzita domácího násilí v období pandemie a karantény změnila v porovnání s obdobím před pandemií. Tento výzkum může poskytnout užitečné informace o dopadu pandemie na výskyt domácího násilí a přispět k vytvoření účinnějších opatření pro prevenci a ochranu obětí.

KP1: „*V době nouzového stavu jsme zaznamenali mírně klesající tendenci počtů ohrožených osob...*“

„*Po rozvolnění pravidel začaly počty klientů narůstat.*“

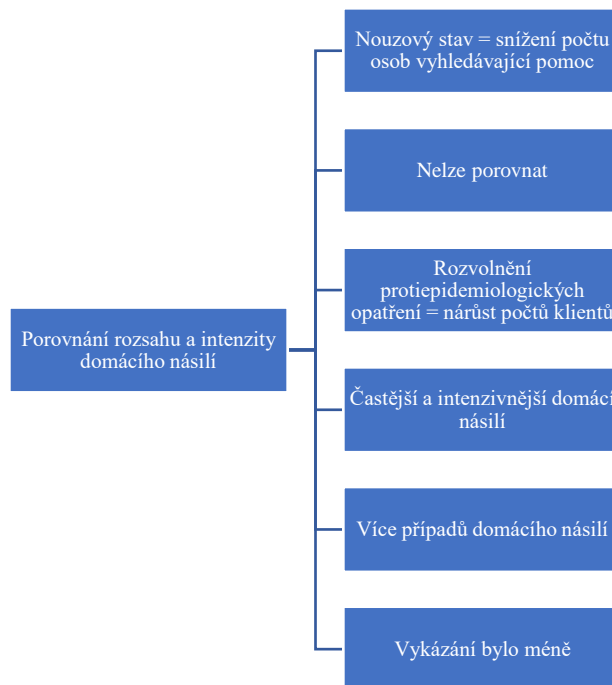
„*Domácí násilí bylo v době pandemie intenzivnější, klienti se na službu obraceli mnohem častěji.*“

KP2: „Nejsem schopna určit.“

KP3: „Na tuto otázku nedovedu odpovědět.“

KP4: „Bylo více případů než před covidem. Paradoxně, jak jsem říkal, tak vykázání bylo méně. Ale násilí bylo v covidu o něco víc intenzivní.“

Schéma 5 – Porovnání rozsahu a intenzity domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři mají různé názory na otázku, jaký byl rozsah a intenzita domácího násilí během pandemie v porovnání s obdobím před pandemií. První komunikační partner uvedl, že v době nouzového stavu zaznamenali mírně klesající tendenci počtů ohrožených osob, ale po rozvolnění pravidel začaly počty klientů narůstat. Navíc, domácí násilí bylo v době pandemie intenzivnější. Druhý komunikační partner nebyl schopen určit, zatímco třetí komunikační partner na tuto otázku nedovede odpovědět. Čtvrtý komunikační partner uvedl, že bylo více případů než před covidem a paradoxně, bylo méně vykázání.

Situace během pandemie covid-19 měla mnoho vlivů na problematiku domácího násilí. Některé organizace a instituce, které se zabývají ochranou obětí domácího násilí, zaznamenaly nárůst počtu ohlášených případů, zatímco jiné organizace nárůst nezaznamenaly. Jednou z možných příčin poklesu počtu ohlášených případů bylo omezení kontaktu mezi lidmi, kdy oběti nemohly snadno komunikovat se svými kontakty a najít pomoc.

Problém zjištění skutečného rozsahu domácího násilí v době pandemie se stal velmi složitým, protože některé oběti nemohly komunikovat se svými kontakty nebo vyhledat pomoc, zatímco jiné mohly mít pocit, že nemají čas na řešení svých problémů v důsledku situace, kdy se musely starat o své rodinné příslušníky, kteří onemocněli nebo byli v karanténě.

Je také důležité poznamenat, že pandemie a související opatření způsobily stres a tlak na mnoho rodin a jednotlivců, což mohlo vést k zvyšování napětí a konfliktů v domácnosti. To by mohlo být také jedním z faktorů, který by mohl zvýšit riziko domácího násilí.

V každém případě je důležité, aby organizace, instituce a jednotlivci nadále zůstávali ostražití a aktivní v boji proti domácímu násilí a poskytovali podporu a pomoc obětem.

3.1.8 Kategorie 6 – Typy projevů domácího násilí v době pandemie

Tato kategorie má za cíl získat podrobné informace o nejčastějších typech projevů domácího násilí, které byly pozorovány během pandemie a karantény. Vzhledem k tomu, že pandemie vedla k nárůstu napětí a stresu v mnoha domácnostech, bylo mnoho lidí nuceno strávit více času v domácím prostředí, což může zvýšit riziko vzniku násilných situací. Tato kategorie tedy poskytuje informace o tom, jaké formy násilí byly nejčastější, jaké jsou jejich charakteristiky a jaké jsou jejich dopady na oběti.

KP1: *„Izolace oběti od rodiny, přátel a pomoci obecně, kterou silně podporovala vládní nařízení. Oběti se bály volat, aby je násilník neslyšel, bály se k nám přijít, protože by se ptal, kde byly. V době pandemie tedy docházelo... k velmi intenzivnímu sociálnímu násilí.“*

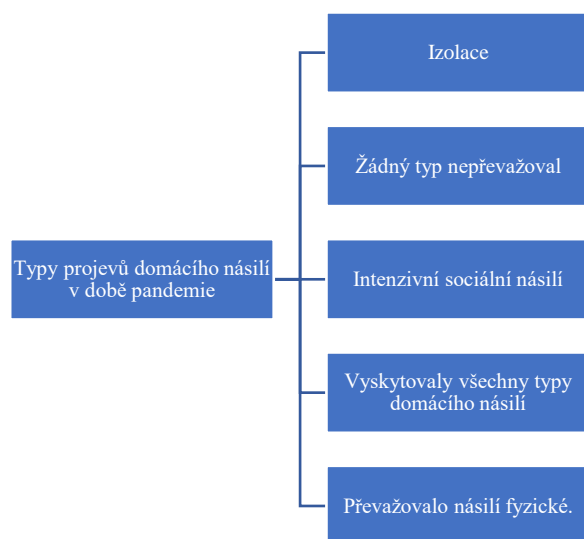
KP2: *„Vyskytovaly se všechny popsané způsoby domácího násilí.“*

„Nelze říci, že některý ze způsobů domácího násilí by se v tomto období dostal do popředí, či dokonce převažoval.“

KP3: „Myslím, že se projevy v období pandemie nelišily - alespoň u klientů, kteří se na nás obrátili.“

KP4: „Nejčastější pro nás bylo stále fyzické násilí. Následně násilí psychické. Je to ale dáno tím, že ostatní typy je pro nás složité odhalit.“

Schéma 6 – Typy projevů domácího násilí v době pandemie

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři se ve svých odpovědích poněkud liší.

Zatímco KP1 hovoří o izolaci oběti od rodiny, přátel a pomoci obecně, což vedlo k intenzivnímu sociálnímu násilí, KP2 tvrdí, že všechny typy domácího násilí se vyskytovaly stejně jako v předpandemickém období. KP3 se domnívá, že projevy domácího násilí se v době pandemie nelišily. KP4 zase tvrdí, že nejčastějším typem bylo fyzické násilí, následované násilím psychickým.

Mezi komunikačními partnery se projevila rozdílná názorová linie ohledně toho, zda v době pandemie docházelo k výraznějším projevům násilí, či nikoliv. Nicméně, z

úst KP1 a KP4 zazněly tvrzení, že situace se v průběhu pandemie zhoršila a násilí bylo více patrné. Naopak KP2 a KP3 měli odlišný názor a zdá se, že organizace nezaznamenala zvýšenou míru násilí. Celkově tedy nelze jednoznačně říct, jaký byl dopad pandemie na míru násilí, avšak někteří komunikační partneři zaznamenali výraznější projevy násilí a ti ostatní tuto změnu nepozorovali.

3.1.9 Kategorie 7 – Motivace pachatelů domácího násilí v období koronaviru

Cílem této kategorie je analyzovat a porovnat motivace pachatelů domácího násilí v době koronavirové pandemie a v době bez pandemie. Tento srovnávací přístup má za účel poskytnout vhled do toho, jaký vliv měla pandemie na motivace pachatelů domácího násilí a jaké faktory mohou hrát roli při zvyšování rizika domácího násilí během pandemie.

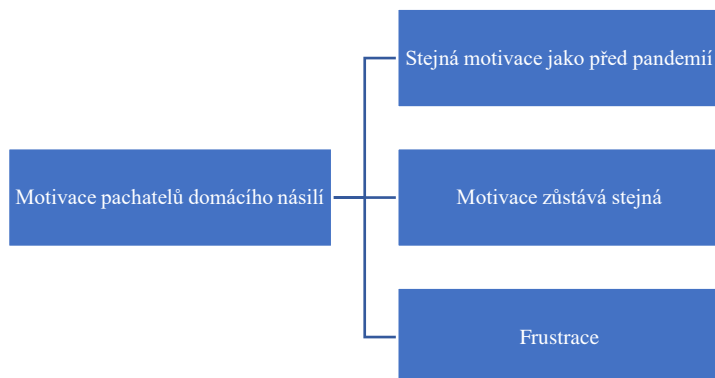
KP1: „*Motivace násilníka je stále stejná: získat moc a kontrolu, případně převahu nad obětí.*“

KP2: „*Nebyly zpozorovány změny motivace pro páchaní domácího násilí v přímé souvislosti s obdobím covid-19.*“

KP3: „*Nepracujeme s pachateli domácího násilí.*“

KP4: „*Motivace je stále stejná. K násilí přispěla covidová sociální situace. Všichni byli doma. Chyběli jim hospody pro vybití frustrace. Byli prostě pořád spolu. Byli frustrovaní, protože se jinde nemohli vybit.*“

Schéma 7 – Motivace pachatelů domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři se neshodnou v názoru na to, zda se motivace pachatele domácího násilí změnila v době pandemie. Zatímco KP1 a KP4 tvrdí, že motivace

zůstává stejná, KP2 tvrdí, že nebyly zaznamenány žádné změny. KP3 však uvedl, že se nezabývají pachateli domácího násilí.

Je třeba si plně uvědomit, že pandemie mohla mít zásadní vliv na společenské faktory, které by mohly přispět ke zvýšení míry násilí. To může zahrnovat faktory jako ztráta zaměstnání, finanční nejistota, omezené sociální kontakty a izolace, zvyšující se stres a úzkost v souvislosti s nejistotou budoucnosti, zvýšené požadavky na péči o rodinu a další.

3.1.10 Kategorie 8 – Reakce organizace na nárůst případů domácího násilí

Cílem této kategorie je popsání reakce organizace na případný nárůst případů domácího násilí během pandemie. Během pandemie bylo zaznamenáno zvýšení počtu případů domácího násilí v mnoha zemích, což bylo způsobeno mimo jiné omezeným přístupem obětí k pomoci a zvýšeným stresem a úzkostí v rodinách. Cílem této kategorie je tedy poskytnout vhled do toho, jak organizace reagovaly na zvýšený výskyt domácího násilí během pandemie a jaká opatření byla přijata pro ochranu obětí a prevenci tohoto druhu násilí.

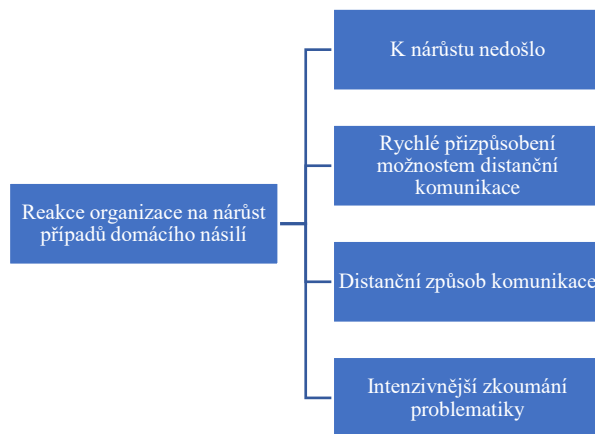
KP1: *„Naše organizace byla připravená řešit případný nárůst případů, k němu ale nedošlo. Služba se rychle přizpůsobila možností distanční komunikace s klienty v době pandemie...“*

KP2: *„Ke zvláštnímu nárůstu u nás nedošlo.“*

KP3: *Vzhledem k tomu, že oběti trestných činů nejsou jedinou cílovou skupinou klientů naší organizace, tak jedinou změnou v naší práci bylo více distančních kontaktů.*

KP4: *„Policie se začala o domácí násilí víc zajímat. Dřív se to řešilo okrajově. Nikdy se to nějak víc nezkoumalo. Momentálně se domácí násilí řeší víc do hloubky.“*

Schéma 8 – Reakce organizace na nárůst případů domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři se shodují v tom, že nedošlo k významnému nárůstu případů domácího násilí v době pandemie. KP1 uvádí, že jejich organizace byla připravena na řešení případných nárůstů, ale k nim nedošlo. KP2 potvrzuje, že ke zvláštnímu nárůstu nedošlo. KP3 zdůrazňuje, že oběti trestných činů nejsou jedinou cílovou skupinou organizace a jedinou změnou bylo více distančních kontaktů. KP4 popisuje, že se policie začala více zajímat o domácí násilí a řeší ho více do hloubky než dříve.

Je důležité zdůraznit, že i když se celkově nedošlo k výraznému nárůstu případů domácího násilí v průběhu pandemie, mohla být tato situace pro některé oběti násilí zvláště obtížná. Mnoho obětí se totiž mohlo ocitnout v situaci, kdy nebylo možné vyhledat pomoc, neboť izolace a omezení sociálních kontaktů způsobené pandemií mohly výrazně omezit možnosti úniku ze situace násilí. Navíc některé oběti se mohly obávat návštěvy zdravotnických zařízení, kde by mohly být vystaveny riziku nákazy.

3.1.11 Kategorie 9 – Dopady pandemie na partnerské a rodinné vztahy

Cílem této kategorie bylo získat zkušenosti pracovníků ohledně dopadů pandemie a karantény na partnerské a rodinné vztahy a pomocí těchto zkušeností analyzovat, jak se tato situace promítla do mezilidských vztahů a jak by mohly být tyto vztahy v budoucnu posíleny nebo zlepšeny.

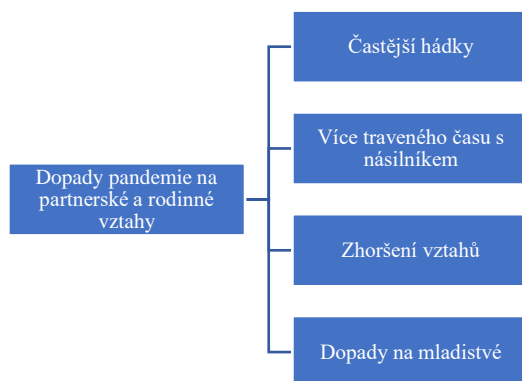
KP1: „Někde se prohloubily konflikty mezi partnery. Nebylo u nich zvykem trávit tolik času doma, pohromadě. Po pár dnech situace eskalovala, byly časté hádky.“

KP2: „V tomto období byla situace pro oběti náročnější v tom, že z důvodu lockdownu a homeoffice musely oběti v domácnosti s pachatelem trávit více času.“

KP3: „Z naší zkušenosti došlo ke zhoršení vztahů, je více konfliktů a velké dopady vnímáme i na psychický stav mladistvých.“

KP4: „Vznikala ponorka a docházelo ke zhoršení vztahů.“

Schéma 9 – Dopady pandemie na partnerské a rodinné vztahy

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partneři se shodují v tom, že pandemie a karanténa měly negativní dopad na partnerské a rodinné vztahy. KP1 popisuje, že někde se prohloubily konflikty mezi partnery, protože nebyli zvyklí trávit tolik času doma pohromadě. KP2 uvádí, že situace byla pro oběti náročnější, protože musely trávit více času s pachatelem v důsledku lockdownu a homeoffice. KP3 zdůrazňuje, že došlo ke zhoršení vztahů a více konfliktů, což mělo velký dopad na psychický stav mladistvých. KP4 pouze konstatuje, že vznikala ponorka a docházelo ke zhoršení vztahů, ale neuvádí žádné konkrétní důsledky.

Pandemie a s tím spojená karanténa přinesly mnoho změn a výzev pro lidi po celém světě. V oblasti partnerských a rodinných vztahů byly tyto změny často spojeny s významnými výzvami. Celkově lze říci, že pandemie a karanténa zvýšily napětí a konflikty v partnerských a rodinných vztazích, což může vést k různým projevům násilí. Důvody tohoto zvýšení napětí jsou různé. Na jedné straně může být příčinou zvýšení míry násilí nárůst stresu a úzkosti, které jsou spojené s nejistotou a obavami o budoucnost. Na druhé straně mohou omezení a izolace, které jsou spojené s pandemií, přispět ke zhoršení již existujících problémů v partnerských a rodinných vztazích, což může vést k projevům násilí.

Je důležité si uvědomit, že vztahy mezi partnery a členy rodiny jsou komplexní a mohou být ovlivněny mnoha faktory, včetně stresu, úzkosti, nejistoty, finančních potíží a dalších. Proto je důležité poskytnout podporu a pomoc pro ty, kteří se ocitají v

násilných vztazích, a přijmout opatření, která pomohou snížit míru násilí v partnerských a rodinných vztazích.

3.1.12 Kategorie 10 – Důvody vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích

Cílem této kategorie je identifikovat a popsat nejčastější důvody, které vedly ke vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích během pandemie. Tato informace může být užitečná pro lepší porozumění dopadů pandemie na psychické a emocionální zdraví lidí a pro vytvoření podpůrných opatření pro ty, kteří se s těmito problémy potýkají.

KP1: *„Nejspíše nejčastěji izolace, ...“*

„Dále uzavření hospod, restaurací, tudíž se zvýšila konzumace alkoholu doma...“

„Dalším důvodem byly finanční obtíže, např. některý z partnerů či oba byli z důvodu pandemie propuštěni ze zaměstnání.“

KP2: *„Konflikty a neshody v partnerských vztazích ... naše organizace primárně neřeší.“*

„Častěji jsme řešili finanční obtíže způsobené propouštěním.“

KP3: *„...předpokládám, že zřejmě nárůst stresu, uzavření rodiny v domácnosti, finanční starosti, problémy se vzděláváním dětí.“*

KP4: *„Sociální izolace, finanční obtíže a ponorka. Lidé byli neustále spolu a neměli klid sami na sebe. Děti nechodily do školy. Přišli o práci.“*

Schéma 10 – Důvody vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích

Zdroj: Vlastní výzkum

Z výpovědí komunikačních partnerů lze vyvodit, že nejčastějšími důvody vedoucími k vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích během pandemie byly izolace a sociální omezení, které způsobily zvýšenou konzumaci alkoholu doma a následně finanční obtíže, kdy někteří partneři byli propuštěni ze zaměstnání. Dalším důvodem mohlo být zvýšené napětí v domácnosti v důsledku nárůstu stresu, uzavření rodiny v domácnosti, finančních starostí a problémů se vzděláváním dětí. Zároveň se zdá, že někteří lidé měli problém s tím, že nebyli schopni najít klid sami pro sebe, což bylo způsobeno sociální izolací a tím, že museli trávit více času se svými blízkými než obvykle.

3.2 Shrnutí výsledků

Výzkumná otázka č. 1:

Jak ovlivnila pandemie covid-19 fungování pomáhajících organizací v Českých Budějovicích?

Výsledky šetření ukazují, že organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí v Českých Budějovicích během pandemie covid-19 přizpůsobily svou práci novým podmínkám a využívaly distanční komunikaci s klienty pomocí telefonu, e-mailů a Skype konzultací. I přes některá znesnadnění práce a technické problémy se organizacím podařilo poskytovat potřebnou pomoc a podporu obětem domácího násilí. Technologie, jako jsou videohovory a chaty, hrály důležitou roli při udržování kontaktu s klienty.

V souvislosti s domácím násilím zaznamenaly organizace poskytující pomoc obětem různé trendy během pandemie covid-19. Podle KP1 došlo k mírnému poklesu

počtu policejních vykázání, ale nenastal nárůst klientů, kteří by se na organizaci obrátili. Nicméně se podle KP2 počet klientů, kteří hledají pomoc, rok od roku zvyšuje. Navzdory tomu byla organizace připravena poskytnout podporu všem, kteří se na ni obrátili během pandemie. KP3 nemá konkrétní data o tom, jak pandemie ovlivnila počet případů domácího násilí. Celkově lze říci, že pandemie covid-19 přinesla organizacím, které pomáhají obětem domácího násilí, řadu nových výzev. Organizace také ukázaly, že jsou schopné se přizpůsobit novým podmínkám a poskytovat pomoc i za použití moderních technologií. Toto je důležité, protože ukazuje, že organizace jsou flexibilní a schopné reagovat na nové situace, což může pomoci v boji proti domácímu násilí i v budoucnosti.

Výzkumná otázka č. 2:

Jaký dopad měla pandemie a karanténa vliv na partnerské a rodinné vztahy?

Z odpovědí komunikačních partnerů usuzuji, že pandemie a karanténa měly negativní dopad na partnerské a rodinné vztahy. Vztahy byly zatíženy napětím a konflikty se zhoršily, což v určitých případech vedlo k různým projevům násilí. Důvody tohoto zvýšení napětí jsou různé, například zvýšený stres, úzkost a nejistota spojené s pandemií, ale také omezení a izolace, které mohou přispět ke zhoršení již existujících problémů v partnerských a rodinných vztazích. Nejčastějšími důvody vedoucími k vzniku konfliktů byly izolace a sociální omezení, zvýšená konzumace alkoholu doma a finanční obtíže, kdy někteří partneři byli propuštěni ze zaměstnání. Dalším důvodem bylo zvýšené napětí v domácnosti v důsledku nárůstu stresu, uzavření rodiny v domácnosti, finančních starostí a problémů se vzděláváním dětí.

Výzkumná otázka č. 3:

Jak pandemie ovlivnila četnost a formy domácího násilí?

Pandemie měla různý dopad na četnost a formy domácího násilí podle různých komunikačních partnerů.

Komunikační partneři také měli různé názory na formy domácího násilí během pandemie. Někteří tvrdí, že všechny typy domácího násilí se vyskytovaly stejně jako v předpandemickém období a projevy domácího násilí se v době pandemie nelišily. Jiní však tvrdí, že nejčastějším typem bylo fyzické násilí, následované násilím psychickým. Komunikační partneři se také rozcházejí v názoru na to, zda v době pandemie docházelo k výraznějším projevům násilí, či nikoliv. Někteří tvrdí, že situace se v průběhu

pandemie zhoršila a násilí bylo více patrné, zatímco jiní tento názor nezastávají a tvrdí, že organizace nezaznamenala zvýšenou míru násilí. Je důležité si uvědomit, že ačkoli se celkově nedošlo k výraznému nárůstu případů domácího násilí během pandemie, mohla být situace pro některé oběti násilí zvláště obtížná. Některé oběti se totiž mohly ocitnout v situaci, kdy nebylo možné vyhledat pomoc, neboť izolace a omezení sociálních kontaktů způsobené pandemií mohly výrazně omezit možnosti úniku ze situace násilí. Navíc některé oběti se mohly obávat návštěvy zdravotnických zařízení, kde by mohly být vystaveny riziku nákazy. Navzdory rozdílným názorům na míru a formy domácího násilí během pandemie se všichni komunikační partneři shodují na důležitosti prevence a pomoci obětem násilí. KP1 zdůrazňuje význam informovanosti veřejnosti a vzdělávání o problematice domácího násilí. KP2 se zaměřuje na potřebu multidisciplinární spolupráce v oblasti prevence a řešení násilí vůči obětem. KP3 vyzdvihuje význam právní ochrany obětí a poskytování podpory a služeb, jako je například telefonická linka pro oběti násilí. KP4 zdůrazňuje význam důkladného vyšetření a řešení každého případu násilí.

4. Diskuze

V bakalářské práci jsem se zaměřila na analýzu typologie projevů domácího násilí s důrazem na období pandemie covid-19 a její vliv na partnerské a rodinné vztahy. Práce si klade za cíl posoudit změny ve fungování pomáhajících organizací ve městě České Budějovice v době pandemie a zjistit, zda došlo k eskalaci, nebo naopak k poklesu domácího násilí v této době.

Výzkum byl proveden na pěti komunikačních partnerech, kteří pracují v pomáhajících organizacích pro oběti domácího násilí. I když se nakonec výzkumu zúčastnili pouze čtyři z nich, polostrukturovaný rozhovor byl pro výzkum vhodnou metodou získávání dat. Tento způsob sběru dat umožňuje získat podrobné informace o tématu výzkumu a zároveň dává prostor pro interpretaci odpovědí.

Je třeba mít na paměti, že pandemie covid-19 zasáhla celý svět a každá země se s ní musela vypořádat na vlastní pěst. Výsledky tohoto výzkumu jsou omezené pouze na dané město, kde byl výzkum proveden, a nelze je přímo aplikovat na jiná města, regiony nebo země. Zároveň je však třeba uvést, že výzkumy tohoto druhu jsou velmi důležité pro získání přesnějších informací o dopadech pandemie na pomáhající organizace.

Během mého výzkumu jsem se potýkala s několika obtížemi, z nichž nejnápadnější byla potíž se sehnáním dostatečného počtu komunikačních partnerů z Českých Budějovic. Někteří pracovníci, kteří se mnou byli ochotni komunikovat v organizacích, které jsem chtěla zkoumat, v době pandemie nepracovali a nemohli mi poskytnout potřebné informace. Někteří pracovníci odmítli spolupracovat z časových důvodů, což situaci dále zkomplikovalo. Tyto faktory mě přiměly k hledání alternativních zdrojů informací, které by mi pomohly lépe porozumět problematice, o kterou jsem se zajímala. I přes tyto obtíže se mi nakonec podařilo získat cenné poznatky a informace, které mi pomohly lépe pochopit fungování organizace v době pandemie.

Co se týká vzorku komunikačních partnerů, jsem si vědoma, že čtyři komunikační partneři nejsou dostatečným vzorkem pro zobecnění výsledků výzkumu. V takovém malém vzorku mohou být náhodné faktory silnější než faktory, které zkoumáme. Proto je třeba být opatrný při interpretaci výsledků a brát je s určitou rezervou. V ideálním případě by měl být výzkum prováděn na co největším vzorku respondentů, aby byly výsledky co nejpřesnější a zobecnitelné na celou populaci.

Nicméně práce poskytuje užitečné poznatky o vlivu pandemie na domácí násilí a fungování pomáhajících organizací. Bylo zjištěno, že pandemie měla vliv na partnerské vztahy, které se staly podstatně složitějšími a vystavenými většímu stresu.

Práce má svá omezení, ale poskytuje užitečné poznatky, které mohou být využity pro další výzkum a praxi.

Po zhodnocení získaných dat z rozhovorů s pracovníky pomáhajících organizací lze konstatovat, že pandemie covid-19 měla výrazný vliv na fungování těchto organizací a na podobu poskytované pomoci obětem domácího násilí. Všichni oslovení pracovníci potvrdili, že situace v době pandemie byla náročná a museli se přizpůsobit novým podmínkám a omezujícím opatřením, která se projevila například výrazným nárůstem telefonických a online konzultací. Zároveň ale zdůrazňují, že se jim podařilo situaci zvládnout a přizpůsobit se novým podmínkám.

Vzhledem k tomu, že v době pandemie docházelo ke zvýšenému stresu, izolaci a vzniku nezvyklých situací, očekávalo by se, že dojde k nárůstu domácího násilí. Přesto mé výsledky ukázaly, že výskyt domácího násilí se výrazně nezměnil. To může být způsobeno tím, že oběti nemohly kontaktovat pomoc kvůli protiepidemiologickým omezením nebo mohlo dojít k tomu, že pachatelé větší část dne strávili doma, což znamenalo, že oběti nemohli kontaktovat pomoc osobně, ale ani telefonicky.

V oblasti partnerských vztahů bylo zjištěno, že pandemie měla výrazný vliv na nárůst konfliktů a sporů mezi partnery. Jedním z důvodů mohlo být i to, že partneři byli nuceni trávit více času spolu, což vedlo k většímu konfliktnímu potenciálu. Tento fakt může být důležitý pro další výzkum a analýzy, které by mohly vést k podrobnějšímu pochopení motivace domácího násilí v kontextu pandemie.

Celkově lze konstatovat, že výsledky bakalářské práce naznačují, že pandemie covid-19 měla výrazný vliv na fungování pomáhajících organizací a na partnerské vztahy.

I když se domácí násilí stalo velmi aktuálním tématem v souvislosti s pandemií covid-19, je třeba si uvědomit, že výzkumy ohledně této problematiky jsou stále relativně omezené. Existují sice některé studie, které se touto tematikou zabývají, ale často jsou omezeny svým časovým rozsahem a specifiky sledovaného vzorku. To

znamená, že nelze porovnávat různé výzkumy mezi sebou a výsledky budou patrnější až s větším odstupem času.

V této souvislosti je tedy velmi důležité věnovat této problematice další pozornost a provádět další výzkumy. Ty nám pomohou lépe porozumět této závažné sociální problematice a identifikovat faktory, které mohou vést k domácímu násilí. Pouze tak budeme schopni vytvořit účinná opatření k efektivní prevenci domácího násilí a poskytnout adekvátní pomoc obětem.

Vzhledem k tomu, že pandemie covid-19 má dlouhodobé dopady na společnost, je důležité neustále sledovat vývoj situace a upravovat opatření na prevenci domácího násilí podle aktuálních potřeb. Je nutné, aby tuto problematiku reflektovaly nejen odpovídající státní instituce a neziskové organizace, ale také jednotlivci v rámci rodiny a komunity. Pouze tak budeme moci společně přispět k tomu, aby byl domov místem bezpečí a lásky, nikoli násilí a utrpení.

5. Závěr

Tato práce se zaměřila na typologii projevů domácího násilí, jejich motivaci a podmínky v tzv. době koronavirové. V teoretické části byly definovány různé aspekty domácího násilí, jako jsou jeho pojetí, znaky, formy, fáze, příčiny vzniku, důsledky, aktéři a klasifikace pachatelů. Dále byly popsány motivace pro páchaní domácího násilí a bariéry odchodu od agresora. V praktické části byla popsána pomoc obětem domácího násilí, související legislativa a vliv pandemie covid-19 na domácí násilí. Poslední část teoretické části se věnovala souvislostem mezi domácím násilím a pandemií covid-19.

V kapitole „Metodika“ popisují použitou metodologii. V rámci této práce byla použita kvalitativní metodika formou polostrukturovaného rozhovoru s cílem získat data o projevech domácího násilí a jejich motivaci a podmínkách v době pandemie covid-19 a o změnách ve fungování v organizacích pomáhajících obětem domácího násilí. V této části práce byla popsána definice použité metodologie, výzkumný soubor, způsob vyhledávání osob a realizace výzkumu. Dále byla zmíněna metoda, kterou byla data zpracována a analyzována.

Výzkum se zaměřil na analýzu vlivu pandemie na problematiku domácího násilí v České republice jak na oběti a násilníky, tak na organizace, které poskytují potřebnou pomoc.

Na základě sběru dat byly provedeny kategorie, které se týkaly změn v pomoci obětem domácího násilí, vlivu pandemie na počet případů, opatření k ochraně obětí, přesunu služeb intervenčních center do online prostředí, porovnání rozsahu a intenzity domácího násilí, typů projevů domácího násilí v době pandemie, motivace pachatelů, reakce organizací na případný nárůst případů a dopady pandemie na partnerské a rodinné vztahy.

Shrnutím výsledků výzkumu je patrné, že pandemie neměla výrazný vliv na zvyšování počtu případů domácího násilí, ale měla výrazný vliv na intenzitu prováděného násilí.

Organizace se musely přizpůsobit novým podmínkám a poskytovat služby v online prostředí. Zároveň bylo třeba zvýšit opatření k ochraně obětí, které byly více vystaveny tomuto riziku.

Dále byly identifikovány důvody vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích a motivace pachatelů. Výzkum ukázal, že pandemie má zásadní dopad na partnerské a rodinné vztahy a může vést k eskalaci domácího násilí.

Výsledky výzkumu jsou velmi důležité pro posouzení stavu problematiky domácího násilí v době pandemie a mohou být využity k přípravě nových opatření. Vzhledem k tomu, že dopady pandemie na společnost jsou patrné, je nezbytné vypracovat konkrétní plány a opatření, které pomohou zmírnit situaci obětí domácího násilí.

Na základě výzkumu by mohla být navržena opatření jako práce s násilníky, posílení ochrany obětí a vytvoření nových forem pomoci a podpory pro oběti domácího násilí, včetně psychologické pomoci a poradenství. Dále by mohlo být vhodné zvýšit povědomí o domácím násilí a jeho dopadech na společnost.

Výsledky výzkumu by mohly být také využity ke zlepšení vzdělávacích programů pro pracovníky v oblasti prevence a intervence v domácím násilí. Je třeba zajistit, aby byli pracovníci v této oblasti dobře vyškoleni a měli dostatečné znalosti a zkušenosti, aby byli schopni poskytnout kvalitní a účinnou pomoc obětem domácího násilí.

V neposlední řadě je důležité vytvářet strategie pro budoucnost, které se budou věnovat prevenci domácího násilí. Jedním z takových kroků může být vytvoření programů a kampaní, které by pomohly snížit riziko vzniku konfliktů a domácího násilí. Tyto programy by se mohly zaměřovat na podporu partnerských a rodinných vztahů, na zlepšení komunikačních dovedností a zvyšování povědomí o důsledcích násilí.

Důležitým aspektem výzkumu bylo také zjištění, že pandemie měla vliv na partnerské a rodinné vztahy, což se projevilo v nárůstu konfliktů. Tyto konflikty byly spojeny s různými faktory jako například s uzavřením lidí doma, se ztrátou práce, finančními potížemi nebo stresovými situacemi. Výzkum ukázal, že je nutné vytvořit opatření, která by pomáhala lidem zvládat stres a řešit konflikty v partnerských a rodinných vztazích.

Věřím, že výsledky mého výzkumu budou využity k vytvoření konkrétních opatření a k posílení boje proti domácímu násilí nejen v době pandemie, ale i v budoucnosti. Zlepšení situace v této oblasti by mělo být prioritou každé společnosti a je

nutné vynaložit veškeré úsilí, aby se lidé mohli cítit v bezpečí a chráněni v jejich domovech.

6. Seznam použité literatury

1. BĚLÍK, V., HOFERKOVÁ S. a KRAUS B., 2017. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). 120 s. ISBN 978-80-271-0599-1.
2. BOUKALOVÁ, H. a GILLERNOVÁ I., 2020. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 436 s. ISBN 978-80-246-4461-5.
3. BRAGG, H. L., 2003. *Child Protection in Families Experiencing Domestic Violence* [online]. USA: U.S. Department of Health and Human Services [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://www.childwelfare.gov/pubs/usermanuals/domesticviolence/>
4. BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK J. a ZIMMELOVÁ P., 2006. *Domácí násilí: Násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
5. CONWAY, H. L., 2007. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros. Albatros Plus. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
6. ČECH, O., 2011. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice: Theia. 137 s. ISBN 978-80-904854-0-2.
7. ČÍRTKOVÁ, L., 2008. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada. Psyché (Grada). 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
8. ČÍRTKOVÁ, L., 2006. Domácí násilí: Fakta a paradoxy. *Sociální práce. Asociace vzdělavatelů v sociální práci*, 2006(2), 59-61. ISSN 1213-6204.
9. HAMEL, J. a NICHOLLS T., 2006. *Family Interventions in Domestic Violence*. USA: Springer Publishing Company. 664 s. ISBN 978-0826102454.
10. HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
11. HERDOVÁ, T., JARKOVSKÁ L., PEŠÁKOVÁ K. a TRÁVNÍČEK Z., 2016. Analýza postojů původců a původkyň domácího násilí a práce s nimi. *Vláda České republiky* [online]. Praha [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/postoje_puvodcu_FINAL_rev.pdf

12. KLEPÁČKOVÁ, O., KREJČÍ Z. a ČERNÁ M., 2020. *Trauma-informovaný přístup v sociální práci*. Praha: Grada Publishing. 136 s. ISBN 978-80-271-1049-0.
13. KOPECKÁ, I., 2011. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada. 268 s. ISBN 978-80-247-3877-2.
14. KRÍŽOVÁ, E., 2023. *Sociální práce v mezioborové perspektivě*. Praha: Karolinum. 218 s. ISBN 978-80-246-5076-0.
15. KUTNOHORSKÁ, J., 2009. *Výzkum v ošetrovatelství*. Praha: Grada. Sestra (Grada). 176 s. ISBN 978-80-247-2713-4.
16. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ P. a KOLÁČKOVÁ J., ed., 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál. 352 s. ISBN 9788073678180.
17. MATOUŠEK, O. a PAZLAROVÁ H., 2014. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. 176 s. ISBN 978-80-262-0697-2.
18. MATOUŠKOVÁ, I., 2013. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada. Psyché (Grada). 304 s. ISBN 978-80-247-4580-0.
19. MCCUE, M., L., 2008. *Domestic Violence: A Reference Handbook*. USA: ABC-CLIO. 344 s. ISBN 9781851097791.
20. MIŠOVIČ, J., 2019. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Slon. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 292 s. ISBN 978-80-7419-285-2.
21. OCHRANA, F., 2019. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Karolinum. 148 s. ISBN 978-80-246-4200-0.
22. BROWN, S. J. S., 2022. *Domestic Abuse and Violence in the COVID-19 Pandemic: The Dark Side of the Lockdown* [online]. Durham, England: Tamarind Hill Press [cit. 2023-04-01]. ISBN 9781915161307. Dostupné z: <https://www.amazon.co.uk/s?k=9781915161277&i=stripbooks&linkCode=qs>
23. STOČESOVÁ, V. a ČÁP D., 2020. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí: zvládání vzteku, agrese a násilných projevů*. Praha: Portál. 200 s. ISBN 978-80-262-1655-1.
24. ŠEBLOVÁ, J., ŠEBLOVÁ D. a PROTOPOPOVÁ D., 2020. Pandemie SARS-CoV-2 a její dopady na psychické zdraví. *Urgentní medicína*. MEDIPRAX CB, 2020(4), 48. ISSN 1212-1924.

25. ŠEVČÍK, D. a ŠPATENKOVÁ N., 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. s. 132 ISBN 978-80-7367-690-2.
26. ŠPATENKOVÁ, N., 2004. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada. Psyché (Grada). 197 s. ISBN 80-247-0586-9.
27. TOPINKA, D., ed., 2016. *Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu: základní fakta a výsledky*. Ostrava: SocioFactor. 162 s. ISBN 978-80-906615-0-9.
28. UTECH, M. R., 1994. *Violence, Abuse and Neglect*. United States: General Hall Inc., U.S. 312 s. ISBN 9780930390198.
29. VANTUCH, P., 2011. *Trestní zákoník s komentářem : komentář k zákonu č 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury : k 1.8.2011*. Olomouc. 1368 s. ISBN 978-80-7263-677-8.
30. VENGLÁŘOVÁ, M., 2008. *Průvodce partnerským vztahem*. Praha: Grada. Psychologie pro každého. 128 s. ISBN 978-80-247-2054-8.
31. VOŇKOVÁ, J. a OPLATEK D., 2015. *Vraždy v kontextu domácího násilí*. Praha: profem. s. 15-16 ISBN 978-80-904564-3-3.
32. WILSON, J. K., 2009. *The Praeger Handbook of Victimology*. USA: ABC-Clio. 368 s. ISBN 9780313359354.
33. Další místa pomoci, 2009. *Domacinasili.cz* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/dalsi-mista-pomoci/>
34. Legislativa v ČR, 2020. *ROSA centrum pro ženy* [online]. Praha: ROSA CENTRUM, 5.6.2020 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/legislativa-v-cr/>
35. *Přehled o vykazání za rok 2022* [online], 2023. Bílý kruh bezpečí - Asociace pracovníků intervenčních center ČR [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/prehled-o-vykazani-za-rok-2022/>
36. Týrání svěřené osoby: § 198 tr. zákoník Týrání svěřené osoby, 2001. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/tyrani-sverene-osoby/>
37. UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ, 2001. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/ublizeni-na-zdravi/>
38. *Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.* [online], 2006. Praha [cit. 2022-12-

- 05]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/aktuality/n151-bily-kruh-bezpeci-a-philip-morris-cr-a-s-zavrsuji-spolecny-petiletý-projekt/>
39. *Reprezentativní výzkum 2001 - STEM* [online], 2001. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/reprezentativni-vyzkum-2001-stem/>
40. *Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji 2022*, 2022. [České Budějovice]: Jihočeský kraj. ISBN 978-80-87520-70-3.
41. Co je covid-19, kdy se dostal do Česka a jak vzniklo jeho jméno, © 1996–2023. *Seznam Zprávy* [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-covid-19-jak-sel-cas-91186>
42. § 175 tr. zákoník Vydírání, 2001. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/vydirani/>
43. Kdo mi pomůže, 2022. *Stopnasili.cz* [online]. Praha: ROSA – centrum pro ženy [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.stopnasili.cz/domaci-nasili/kdo-mi-pomuze/>

7. Seznam tabulek, schémat a příloh

Tabulky:

1. Úvodní shrnutí základních informací o komunikačních partnerech
2. Kategorizace dat

Schémat:

1. Změny v pomoci obětem domácího násilí
2. Vliv pandemie na počet případů domácího násilí
3. Opatření k ochraně obětí domácího násilí
4. Přesun služeb intervenčních center do online prostředí
5. Porovnání rozsahu a intenzity domácího násilí
6. Typy projevů domácího násilí v době pandemie
7. Motivace pachatelů domácího násilí v období koronaviru
8. Reakce organizace na nárůst případů domácího násilí
9. Dopady pandemie na partnerské a rodinné vztahy
10. Důvody vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích

Přílohy:

1. Vzor žádosti o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce
2. Okruhy otázek k polostrukturovanému rozhovoru

Příloha č. 1: Vzor žádosti o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce

Žádost o provedení výzkumu v rámci zpracování bakalářské práce

Fakulta:

Studijní program/obor:

Jméno a příjmení studenta/studentky:

Kontaktní údaje (e-mail, tel.):

Název instituce:

Název práce:

Hypotézy, výzkumné otázky:

Metodologický popis výzkumu včetně rozsahu výzkumného vzorku:

Předpokládané výstupy:

Vyjádření vedoucí/ho bakalářské práce:

Jméno:

Podpis:

Vyjádření kompetentní osoby instituce:

S provedením výše uvedeného výzkumu souhlasím/nesouhlasím.

Jméno:

Podpis:

Příloha č. 2: Okruhy otázek k polostrukturovanému rozhovoru

1. Jak se v době pandemie Covid-19 změnil způsob poskytování pomoci obětem domácího násilí a jak tyto změny ovlivnily vaši organizaci?
2. Jaký byl vliv pandemie Covid-19 na množství případů domácího násilí a jak Vaše organizace reagovala na tuto situaci?
3. Jaká opatření byla přijata k ochraně obětí domácího násilí během pandemie?
4. Jaké jsou zkušenosti s přesunem služeb vaší organizace do online prostředí v důsledku pandemie?
5. Jaký byl rozsah a intenzita domácího násilí během pandemie a karantény v porovnání s obdobím před pandemií?
6. Jaké jsou nejčastější typy projevů domácího násilí, které se vyskytly v době pandemie a karantény?
7. Jak se motivace pachatele domácího násilí lišila v době koronavirové oproti době bez pandemie?
8. Jaká byla reakce vaší organizace na případný nárůst případů domácího násilí během pandemie?
9. Jaké jsou dopady pandemie a karantény na partnerské a rodinné vztahy podle zkušeností pracovníků?
10. Jaké byly nejčastější důvody, které vedly ke vzniku konfliktů v partnerských a rodinných vztazích během pandemie?